

MONITORING POPULACIJ IZBRANIH CILJNIH VRST NETOPIRJEV V LETIH 2018–2020

Tretje delno poročilo

CKFF
CENTER ZA KARTOGRAFIJO
FAVNE IN FLORE

Miklavž na Dravskem polju

oktober 2019

Projekt:

MONITORING POPULACIJ IZBRANIH CILJNIH VRST NETOPIRJEV V LETIH 2018–2020

Tretje delno poročilo

Izvajalec:

**Center za kartografijo favne in flore
Antoličičeva 1
SI-2204 Miklavž na Dravskem polju**

Vodja projekta:

Primož Presetnik, univ. dipl. biol.

Naročnik:

**Ministrstvo za okolje in prostor RS
Dunajska 47
SI-1000 Ljubljana**

Datum:
29. 10. 2019

Center za kartografijo favne in flore

Direktor
Marijan Govedič, univ. dipl. biol.

SEZNAM DELOVNE SKUPINE

Center za kartografijo favne in flore
Antoličičeva 1, SI-2204 Miklavž na Dravskem polju

Primož Presetnik, univ. dipl. biol.

Aja Zamolo, mag. ekol. biod.

David Lenarčič, mag. ekol. biod.

Ali Šalamun, univ. dipl. biol.

ZAHVALA

Hvala vsem skrbnikom, ki so nam omogočili pregled jam in stavb ter ostalim, ki so nas spremljali pri pregledih zatočišč, mreženjih ali transektnih popisih, predvsem pa Evi Pavlovič. Hvala g. Gregorju Domanjku za posredovanje podatkov zbranih med projektom *Vzdrževanje kmetijske krajine za ptice in metulje na Goričkem (Gorička krajina)*, ga. Nini Doles za posredovanje podatkov zbranih med projektom *Izboljšanje stanja naravovarstveno najpomembnejših delov travnišč in barjanskih površin na Cerkniškem jezeru in Planinskem polju (KRAS.RE.VITA)* ter g. Andreju Hudoklinu in ga. Barbari Vidmar (ZRSVN) za posredovanje podatkov zbranih med rednim delom ter dr. Mitji Prelovšku (IZRK) za posredovanje njegovih opažanj netopirjev.

PRIPOROČEN NAČIN CITIRANJA

Presetnik, P., A. Zamolo, D. Lenarčič & A. Šalamun, 2019. *Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev v letih 2018-2020*. Tretje delno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 66 str., digitalne priloge. [Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana].

Sestavni del poročila je CD s poročilom v docx in pdf formatu, s podatkovno zbirko v mdb formatu ter slojem pregledanih mest v shp formatu.

KAZALO

KAZALO SLIK	9
KAZALO TABEL	10
POVZETEK	11
1. UVOD	12
2. REZULTATI POPISA CILJNIH VRST NETOPIRJEV V POLETNI IN JESENSKI SEZONI 2019	13
2.1 Rezultati pregledov za monitoring predvidenih kotišč in dodatnih možnih kotišč ciljnih vrst netopirjev.....	13
2.1.1 Rezultati monitoringa kotišč ciljnih vrst netopirjev v letu 2019.....	13
2.1.2 Rezultati popisa možnih kotišč netopirjev v letu 2019	18
2.2 Rezultati mreženj	20
2.2.1 Rezultati mreženj na mestih monitoringa v letu 2019.....	20
2.3 Rezultati transektnih popisov z ultrazvočnimi detektorji.....	21
2.3.1 Rezultati transektnih popisov z ultrazvočnimi detektorji v letu 2019	21
2.4 Popisni protokoli.....	22
3. REZULTATI SVETOVALNEGA DELA DO NOVEMBRA 2019	23
3.1 Pregled opravljenega svetovalnega dela	23
3.1.1 Svetovanja za zagotavljanje varstva zatočišč netopirjev pri obnovi stavb	26
3.1.1.1 Poročilo o pregledu kotišča Grad Brdo (Natura 2000 Grad Brdo – Preddvor) netopirjev v cerkvi v času celostne obnove stavbe	26
3.1.1.2 Poročilo o pregledu kotišča netopirjev v cerkvi sv. Marije Magdalene v Dolenjem Globodolu pred načrtovano obnovo strehe.....	27
3.1.1.3 Poročilo o pregledu možnega zatočišča netopirjev v cerkvi Marijinega obiskanja na Rožniku (Cankarjevem vrhu) v Ljubljani pred načrtovano obnovo ostrešja.....	28
3.1.1.4 Poročilo o pregledu možnega zatočišča netopirjev v cerkvi sv. Kancijana na Barki pred načrtovano obnovo ostrešja.....	30
3.1.2 Opozorila o novo zabeleženih problemih varstva zatočišč netopirjev	30
3.1.2.1 Uničena kotišča netopirjev in priporočila za izboljšanje stanja	30
3.1.2.1.1 Poročilo o uničenem kotišču malih podkovnjakov v cerkvi sv. Štefana v Brezovici in priporočila za izboljšanje stanja	30
3.1.2.1.2 Poročilo o uničenem kotišču malih podkovnjakov v cerkvi sv. Jerneja v Gombišču in priporočila za izboljšanje stanja	31
3.1.2.1.3 Poročilo o uničenem kotišču malih podkovnjakov v Kapeli Marijinega vnebovzetja, Črni Vrh	32
3.1.2.2 Domnevno okrnjena kotišča netopirjev in priporočila za izboljšanje stanja.....	33
3.1.2.2.1 Poročilo o domnevno okrnjenem ali uničenem kotišču v cerkvi Svetega Marijinega rojstva (Gradišče, Sevno)	33
3.1.2.3 Možnosti okrnjenja ali uničenja kotišč netopirjev in priporočila za izboljšanje.....	34

3.1.2.3.1 Poročilo o možno okrnjenem kotišču malih podkovnjakov v cerkvi svete Ane (Pristava) (Natura 2000 Slovenske Konjice).....	34
3.1.3 Poročanje o preteklih zabeleženih problemih varstva zatočišč netopirjev	35
3.1.3.1 Stanje ponovno uničenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Ane v Gozdu.....	35
3.1.3.2 Stanje uničenega kotišča netopirjev v cerkvi Marije v nebesa vzete v Marija Dobju	35
3.1.3.3 Stanje vzpostavljenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Ožbolta v Volčjem potoku po izvedenih ohranitvenih ukrepih.....	35
3.1.3.4 Stanje uničenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Janeza Krstnika v Gorenji vasi (Natura 2000 Poljanska Sora - Škofja Loka) po izvedenih ohranitvenih ukrepih.....	35
3.1.3.5 Stanje uničenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Petra v Selcih po delno izvedenih ohranitvenih ukrepih (Natura 2000 Selca)	35
3.1.3.6 Stanje uničenega kotišča v cerkvi Marijinega vnebovzetja v Črmošnjicah po delno izvedenih ohranitvenih ukrepih	35
3.1.3.7 Stanje okrnjenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi Marije vnebovzete v Mariji Reki	35
3.1.3.8 Stanje kotišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Jožefa v Dolnjem Suhorju (Natura 2000 Dolenji Suhor) in predlog dodatnih varstvenih ukrepov.....	36
3.1.3.9 Stanje kotišča v cerkvi sv. Mohorja in Fortunata na Turškem vrhu po izvedenih ohranitvenih ukrepih	37
3.1.3.10 Stanje kotišča navadnih netopirjev in malih podkovnjakov v cerkvi sv. Kozme in Damijana v Krki (Natura 2000 Krška jama) po izvedenih ohranitvenih ukrepih.....	37
3.1.3.11 Stanje ponovno uničenega kotišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Janeza Evangelista v Dobljučah (Natura 2000 Dobljučica).....	37
3.1.3.12 Stanje kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Nikolaja v Podturnu pri Dolenjskih Toplicah (Natura 2000 Kočevsko).....	37
3.1.3.13 Stanje uničenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Ane v Grahovem ob Bači.....	37
3.1.3.14 Stanje okrnjenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi Marijinega Imena na Sveti planini po delno izvedenih ohranitvenih ukrepih.....	37
3.1.3.15 Stanje okrnjenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Nikolaja v Šmiklavžu.....	38
3.1.3.16 Stanje uničenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Andreja v Makolah.....	38
3.1.3.17 Stanje uničenega kotišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Marjete v Gorišnici	38
3.1.3.18 Stanje kotišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Martina v Kobilju (Natura 2000 Goričko).....	38
3.1.3.19 Stanje okrnjenega kotišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Jakoba v Dolu pri Hrastniku.....	38
3.1.3.20 Stanje kotišča malih podkovnjakov v cerkvi Marije vnebovzete na Svetem Vrhu po izvedenih ohranitvenih ukrepih	38
3.1.3.21 Stanje okrnjenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Jakoba v Topolšici	39
3.1.3.22 Stanje domnevno uničenega kotišča uhatih netopirjev v cerkvi sv. Antona Puščavnika v Škrbini	39
3.1.3.23 Stanje ponovno vzpostavljenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Lenarta v Mali Ligojni (Natura 2000 Ligojna) po izvedenih ohranitvenih ukrepih	39
3.1.3.24 Stanje uničenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Klemna v Rodinah (Natura 2000 Rodine) po izvedenih ohranitvenih ukrepih	39
3.1.3.25 Stanje uničenega kotišča velikih podkovnjakov v cerkvi sv. Ane v Leskovcu (Natura 2000 Ajdovska jama) po izvedenih ohranitvenih ukrepih.....	39
3.1.3.26 Ponovno uničeno kotišče malih podkovnjakov v cerkvi sv. Urha na Slančjem vrhu.....	39

3.1.3.27 Stanje uničenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Janeza Krstnika v Oslici po izvedenih ohranitvenih ukrepih	40
3.1.3.28 Stanje uničenega kotišča malih podkovnjakov v nekdanji osnovni šoli v Erzeltu	40
3.1.3.29 Stanje uničenega kotišča malih podkovnjakov v hiši Kodreti 9	40
3.1.3.30 Stanje domnevno uničenega kotišča poznih netopirjev v cerkvi sv. Družine v Selih	40
3.1.3.31 Stanje okrnjenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Jerneja v Pečeh (Natura 2000 Kandrške - Drtijščica)	40
3.1.3.32 Stanje kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Štefana v Sušici po izvedenih ohranitvenih ukrepih.....	41
3.1.2.33 Stanje kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Lucije v Kalu po izvedenih ohranitvenih ukrepih	41
3.1.3.34 Dodatno okrnjeno kotišče malih podkovnjakov v cerkvi sv. Lamberta v Šentlambertu.....	41
3.1.3.35 Stanje okrnjenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Štefana v Zgornjih Kosezah pri Moravčah (Natura 2000 Kandrške - Drtijščica)	42
3.1.3.36 Stanje ogroženega kotišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Lovrenca v Juršincih (Natura 2000 Juršinci).....	42
3.1.3.37 Stanje okrnjenega kotišča navadnih netopirjev v cerkvi Marijinega vnebovzetja v Apačah.....	42
3.1.3.38 Stanje ogroženega kotišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Ladislava v Beltincih	43
3.1.3.39 Stanje domnevno poslabšanega ohranitvenega stanja zatočišča dolgokrilih netopirjev v jami Belojača (Natura 2000 Boč - Haloze - Donačka gora)	43
3.1.3.40 Stanje uničenega kotišča vejicatih netopirjev v osnovni šoli Naklo – podružnica Podbrezje, Podbrezje 120 po delno izvedenih ohranitvenih ukrepih	43
3.1.3.41 Stanje kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Janeza Krstnika (Ivan) v Šebreljah.....	43
3.1.3.42 Stanje uničenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Mohorja v Moravčah pri Gabrovki.....	43
3.1.3.43 Stanje domnevno izboljšanega uničenega občasnega zatočišča netopirjev v cerkvi sv. Neže na Brinjevi Gori.....	43
3.1.3.44 Stanje ogroženega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Vida v Hudinji	43
3.1.3.45 Stanje uničenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Marije Device Lavretanske v Suši (Natura 2000 Ratitovec).....	44
3.1.3.46 Stanje uničenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi Marijinega vnebovzetja v Zalem Logu.....	44
3.1.3.47 Stanje uničenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Janeza Nepomuka v Novi Oselici po izvedbi ohranitvenih ukrepov	44
3.1.3.48 Stanje uničenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Egidija v Srednji Beli.....	44
3.1.3.49 Stanje kotišča v cerkvi Device Marije na Pesku, Slake po izvedenih ohranitvenih ukrepih	44
3.1.3.50 Stanje uničenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi Device Marije vnebovzete v Spodnji Idriji.....	44
3.1.3.51 Stanje uničenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi Matere Božje v Dobravi.....	44
3.1.3.52 Stanje uničenega kotišča v cerkvi presvete Trojice v Potovem vrhu	44
3.1.3.53 Stanje domnevno uničenega kotišča poznih netopirjev v cerkvi sv. Andreja v Mošnjah	45
3.1.3.54 Stanje domnevno uničenega kotišča uhatih netopirjev v cerkvi Marijinega vnebovzetja v Cirkovcah....	45
3.1.3.55 Stanje okrnjenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Martina v Kalu pri Krmelju	45
3.1.3.56 Stanje okrnjenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi Luške Matere božje na Polšniku (Natura 2000 Polšnik)	45
3.1.3.57 Stanje okrnjenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Marije Magdalene v Kriški vasi.....	45
3.1.3.58 Stanje okrnjenega kotišča velikih podkovnjakov in vejicatih netopirjev v hiši Mestni trg 27 v Metliki (Natura 2000 Metlika).....	45
3.1.3.59 Stanje okrnjenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Uršule na Golobinjku	45

3.1.3.60 Stanje domnevno okrnjenega ali uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Duha v Libušnjah	46
3.1.3.61 Stanje domnevno okrnjenega ali uničenega ketišča poznih netopirjev v cerkvi sv. Andreja v Gočah	46
3.1.3.62 Stanje ogroženega ketišča malih podkovnjakov v Graščini Pri Gradu (Natura 2000 Kočevsko)	46
3.1.3.63 Stanje domnevno okrnjenega ali uničenega ketišča malih podkovnjakov v stari hiši nasproti hiše Sveti Peter 86.....	46
3.1.3.64 Stanje ponovno uničenega ketišča južnih podkovnjakov in vejicatih netopirjev v cerkvi sv. Petra in Pavla v Brestanici (Natura 2000 Brestanica)	46
3.1.3.65 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Egidija v Kočnem ob Ložnici (Natura 2000 Kočno ob Ložnici)	46
3.1.3.66 Stanje okrnjenega ketišča navadnih netopirjev v Rivčji jami (Natura 2000 Krka s pritoki).....	46
3.1.3.67 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Križa v Gornjih Dolah.....	47
3.1.3.68 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Mohorja in Fortunata v Podgori	47
3.1.3.69 Stanje okrnjenega ketišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Križa v Vinici	47
3.1.3.70 Stanje uničenega ketišča navadnih netopirjev v cerkvi Matere Božje v Drtiji	47
3.1.3.71 Stanje uničenega ketišča v cerkvi sv. Urbana v Grabrovcu	47
3.1.3.72 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Jurija v Ihanu (Natura 2000 Ihan).....	47
3.1.3.73 Izboljšano stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Jedrti Nivelske v Sedražu.....	48
3.1.3.74 Stanje okrnjenega ketišča poznih netopirjev v cerkvi sv. Mihaela v Žetalah.....	48
3.1.3.75 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Lenarta v Kandršah	48
3.1.3.76 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Neže na Lopati.....	48
3.1.3.77 Stanje močno okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi Matere božje v Šinkovem turnu (Natura 2000 Rašica)	48
3.1.3.78 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Florjana v Trzinu (Natura 2000 Rašica)	48
3.1.3.79 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v gradu Pišcece (Natura 2000 Orlica).....	48
3.1.3.80 Stanje ketišča malih podkovnjaku v Slivniškem gradu - Dvorec Čreta	48
3.1.3.81 Stanje ketišča malih podkovnjakov v cerkvi Marije Snežne v Obeluncu (Goče)	49
3.1.3.82 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v Cerkvi sv. Jakoba v Strahomeru (Natura 2000 Krimsko hribovje – Menišija)	49
3.1.3.83 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Ane v Hraščah	49
3.1.3.84 Stanje uničenega ketišča v cerkvi sv. Jožefa v Hruševici (Natura 2000 Kras).....	49
3.1.3.85 Stanje uničenega ketišča netopirjev v cerkvi sv. Antona Puščavnika v Verdu.....	49
3.1.3.86 Stanje uničenega ketišča netopirjev v cerkvi sv. Andreja v Gočah	49
3.1.3.87 Stanje uničenega ketišča v cerkvi sv. Peter v Dvoru pri Polhovem Gradcu (Natura 2000 Podreber – Dvor).....	50
3.1.3.88 Dodatno okrnjeno ketišče v cerkvi sv. Martina v Gornjem Rogatcu.....	50
3.1.3.89 Stanje ketišča malih podkovnjakov v cerkvi Marijinega vnebovzvetja v Čemšeniku	51
3.1.4 Dodatna svetovanja	51
3.1.4.1 Svetovanje ob ureditvi nove osvetlitve na cerkvi Ecce Homo, Tri fare v Rosalnicah	51
3.1.4.2 Svetovanje ob ureditvi nove osvetlitve na cerkvi Matere Božje v Vinici (Žeželj)	51
3.1.4.3 Seznam sakralnih objektov s potrjeno prisotnostjo netopirjev iz zbirke Centra za kartografijo favne in flore.....	52
3.1.4.4 Monitoring ketišč navadnih netopirjev (<i>Myotis myotis</i>) v cerkvi v Trnovcu in v cerkvi v Dolnjem Suhorju pri Metliki.....	52

3.1.4.5 Sestanek delovne skupine za netopirje po območnih enotah ZRSVN	53
3.1.4.6 Svetovanje ob izdaji dovoljenj za priveditve v jami Huda luknja pri Gornjem Doliču	53
3.1.4.7 Svetovanje ob prenovi zunanje osvetlitve dveh cerkva v Krajinškem parku Radensko polje.....	53
3.1.4.8 Svetovanje ob poizvedbi o podatkih za netopirje iz Dolge jame (Hrib Šumberg pri Domžalah).....	54
3.1.4.9 Svetovanje ob odstranjevanju osirja iz cerkve sv. Martina v Zalogu (Novo mesto)	54
3.1.4.10 Svetovanje ob obisku Osapske jame za namene pobiranja hidroloških podatkov	54
3.1.4.11 Svetovanje pri izboru vrste netopirja, ki je vezana na kraške travnike in pašnike za zgibanko.....	54
3.1.4.12 Poročila skrbnikom stavb	54
3.1.4.13 Ostala svetovanja	54
3.1.5 Opozorilo o možnem nespoštovanju Direktive o habitatih oz. varstva zavarovanih vrst.....	55
2.5 Podatkovna zbirka	56
4. UGOTOVITVE O STANJU HABITATOV NETOPIRJEV	58
4.1 Pregled uničenih ali okrnjenih zatočišč netopirjev	58
5. VIRI IN LITERATURA.....	62
6. PRILOGE.....	64
Priloga 1: Podatkovna zbirka	64
Priloga 2: Kopije popisnih protokolov oz. popisnih listov	64
Priloga 3: Dopis v povezavi s pregledom cerkve sv. Marije Magdalene v Dolenjem Globodolu pred načrtovano obnovo	64
Priloga 4: Dopis v povezavi s pregledom cerkve Marijinega obiskanja na Rožniku (Cankarjevem vrhu) v Ljubljani pred načrtovano obnovo.....	64
Priloga 5: Dopis v povezavi s pregledom cerkve sv. Kancijana na Barki pred načrtovano obnovo	64
Priloga 6: Dopis v povezavi z uničenim kotiščem malih podkovnjakov v cerkvi svetega Štefana v Brezovici in priporočila za izboljšanje stanja.....	64
Priloga 7: Dopis v povezavi z uničenim kotiščem v cerkvi svetega Jerneja v Gombišču in priporočila za izboljšanje stanja.....	64
Priloga 8: Dopis v povezavi z uničenim kotiščem malih podkovnjakov v cerkvi svetega Lenarta na Črnem Vrhu in priporočila za izboljšanje stanja	65
Priloga 9: Dopis v povezavi z domnevno okrnjenem kotišču v cerkvi Svetega Marijinega rojstva v Gradišču (Sevno) in priporočila za izboljšanje stanja.....	65
Priloga 10: Dopis v povezavi z možnim uničenim ali okrnjenim kotiščem v cerkvi svete Ane v Pristavi (Natura 2000 Slovenske Konjice)	65
Priloga 11: Dopis v povezavi s dodatno okrnjenim kotiščem v cerkvi svetega Lamberta v Šentlambertu in priporočila za izboljšanje stanja.....	65
Priloga 12: Dopis v povezavi z ureditvijo nove osvetlitve cerkve Ecce homo (Tri fare, Rosalnice) - poročilo o spremljanju izletavanja netopirjev	65

Priloga 13: Seznam sakralnih objektov s potrjeno prisotnostjo netopirjev iz zbirke Centra za kartografijo favne in flore	65
Priloga 14: Poročilo o monitoringu kotišč navadnih netopirjev (<i>Myotis myotis</i>) v cerkvi v Trnovcu in v cerkvi v Dolnjem Suhorju pri Metliki	66
Priloga 15: Poročila skrbnikom stavb	66

KAZALO SLIK

Slika 1: Pregledana mesta monitoringa kotešč netopirjev poleti 2019.....	14
Slika 2: Dodatna možna kotešča netopirjev pregledana poleti 2019.	19
Slika 3: Mesta monitoringa netopirjev z metodo mreženja (julij–september 2019).	20
Slika 4: Mesta transektnih popisov z ultrazvočnimi detektorji za monitoring netopirjev v letu 2019.....	22
Slika 5: Mesta opravljenih svetovanj pri obnovah stavb, posebnih opozoril o ohranitvi zatočišč netopirjev ali ostalih svetovanj poleti 2019.	24
Slika 6: Pregrade vzpostavljenega »mirnega dela podstrehe«. (foto: posredovano dne 11. 7. 2019)	26
Slika 7: Skica detajla preletne odprtine netopirjev z nameščenimi prečnimi jeklenicami in bodicami proti pristajanju golobov.	29
Slika 8: Špranje ob mrežah so preletne odprtine navadnih netopirjev na južnem zvoniku cerkvi v Dolnjem Suhorju pri Metliki. (foto: Aja Zamolo, 3. 5. 2019).....	36
Slika 9: Logična struktura podatkovne zbirke.	57

KAZALO TABEL

Tabela 1: Pregledana mesta monitoringa kotešč netopirjev poleti 2019.	15
Tabela 2: Pregledana dodatna možna kotešča netopirjev poleti 2019.	19
Tabela 3: Število najdišč in kotešč posameznih vrst ali skupine netopirjev, odkritih v prvič pregledanih možnih zatočiščih netopirjev poleti 2019.	19
Tabela 4: Mesta monitoringa netopirjev z metodo mreženja (julij–september 2019) in število zabeleženih vrst netopirjev.	21
Tabela 5: Opravljeni transektni popisi z ultrazvočnimi detektorji za monitoring netopirjev poleti 2019.	21
Tabela 6: Svetovanja od aprila do novembra 2019.	25
Tabela 8: Število netopirjev v cerkvi svete Marije Magdalene v Dolenjem Globodolu v letih 2006–2019.	27
Tabela 7: Število netopirjev v cerkvi Marijinega obiskanja na Rožniku (Cankarjev vrh) v Ljubljani leta 2019.	28
Tabela 9: Število odraslih netopirjev v cerkvi svetega Štefana v Brezovici v letih 2007–2019.	30
Tabela 10: Število netopirjev v cerkvi svetega Jerneja v Gombišču v letih 2006–2019.	31
Tabela 11: Število netopirjev v kapeli Marijinega vnebovzetja na Črnem Vrhu v letih 2007–2019.	32
Tabela 12: Število netopirjev v cerkvi Svetega Marijinega rojstva v Gradišču v letih 2006–2019.	33
Tabela 13: Število netopirjev v cerkvi sv. Lamberta v Šentlambertu v letih 2007–2019.	42
Tabela 14: Število netopirjev v cerkvi sv. Ane v Hraščah v letih 2007–2019.	49
Tabela 15: Število netopirjev v cerkvi sv. Petra v Dvoru pri Polhovem Gradcu v letih 2007–2019.	50
Tabela 16: Število in delež na novo ugotovljenih poslabšanj ohranitvenega stanja poletnih kotešč monitoringa netopirjev v letih 2010–2019.	58
Tabela 17: Izbrana uničena ali okrnjena kotešča netopirjev (obdobje 2006–2019) ali kotešča, kjer obstaja možnost uničenja oz. okrnjenja in napredek pri odpravljanju problemov do konca oktobra 2019.	59

POVZETEK

1) Poleti 2019 smo opravili 192 osnovnih pregledov mest monitoringa poletnih zatočišč. Našli smo vse ciljne vrste netopirjev. Dodatne podatke smo zbrali še z 8 pregledi možnih zatočišč netopirjev in ob tem zabeležili dve do sedaj nepoznani kotišči malega podkovnjaka (*Rhinolophus hipposideros*).

2) Spomladi in poleti 2019 smo opravili 14 terenskih dni za dodaten monitoring kotišč v cerkvah v Trnovcu in Dolnjem Suhorju pri Metliki in s tem izpolnili 140 % zahteve projektne naloge.

3) Poleti 2019 smo opravili 6 mreženj na predvidenih mestih monitoringa netopirjev z metodo mreženja, s čimer smo 100 % izpolnili zahteve projektne naloge. Našli smo skoraj vse ciljne vrste netopirjev. Izjema je bil nimfni netopir (*Myotis alcathoe*), ki se le občasno pojavlja na redkih mestih monitoringa.

4) Poleti 2019 smo izvedli 11 poletnih transektnih popisov z ultrazvočnimi detektorji, s čimer smo 100 % izpolnili zahteve projektne naloge. Zabeležili smo skoraj vse ciljne taksone netopirjev. Izjemi sta bili veliki mračnik (*Nyctalus lasiopterus*) in dvobarvni netopir (*Vespertilio murinus*), ki ju nismo mogli slišati, ker zaradi pomanjkanja terenskih dni nismo preverili edinega mesta, kjer smo ju v preteklih letih kolikor toliko redno zaznali med transektnimi popisi z ultrazvočnim detektorjem.

5) Pripravili smo podatkovno zbirko z nekaj več kot 540 podatki.

6) Svetovali smo, kako ohraniti kotišča netopirjev ob bodoči obnovi v petih stavbah, opozorili na sedem na novo zabeleženih uničenja ali poslabšanja stanj kotišč netopirjev, poročali o stanju na veliko mestih, kjer je bilo v predhodnih letih zabeleženo uničenje ali okrnjenje kotišč in še dodatno svetovali pri različnih vprašanjih povezanih z netopirji.

1. UVOD

V tem poročilu predstavljamo rezultate monitoringa netopirjev poleti in jeseni 2019. Podajamo samo rezultate terenskih pregledov, analizo populacijskih trendov za vrste pa bomo v skladu s projektno nalogo predstavili v končnem poročilu v letu 2020. Bistveni del monitoringa netopirjev je bilo tudi svetovanje o novo zabeleženih problemih varstva zatočišč, kjer smo ugotovili 3,1 % uničenje ali močno okrnjenje kotešč netopirjev. Nadalje poročamo o trenutnem stanju zatočišč z zabeleženimi problemi v preteklosti, ocenjujemo uspešnost izvedenih ohranitvenih ukrepov in po potrebi predlagamo dodatne ukrepe.

2. REZULTATI POPISA CILJNIH VRST NETOPIRJEV V POLETNI IN JESENSKI SEZONI 2019

V poletni in jesenski sezoni 2019 smo na mestih predvidenih za monitoring opravili 192 pregledov poletnih zatočišč netopirjev (vključujoč iste, ki smo jih lani in letos predlagali za vključitev v monitoring), 6 mreženj in 11 transektnih popisov z ultrazvočnimi detektorji. V nekaterih primerih smo dodatne podatke o netopirjih zbrali še med posebnimi terenskimi svetovanji glede obnovitve ali izboljšanja stanja posameznih zatočišč netopirjev. Tako smo lahko v podatkovno zbirko (Priloga 1) vključili 492 podatkov pretežno o netopirjih. Te smo dopolnili še s 51 podatki, ki so bili zbrani v okviru popisov, ki so nam jih posredovali delavci Krajinskega parka Goričko zbranih pri izvajanju dela za projekt *Vzdrževanje kmetijske krajine za ptice in metulje na Goričkem (Gorička krajina)* oz. zunanji izvajalci (Presetnik 2019), delavci Notranjskega muzeja zbranih pri projektu *Izboljšanje stanja naravovarstveno najpomembnejših delov travnišč in barjanskih površin na Cerkniskem jezeru in Planinskem polju (KRAS.RE.VITA)* (1 podatek) ter delavci Zavoda za varstvo narave RS (3 podatki).

2.1 Rezultati pregledov za monitoring predvidenih kotišč in dodatnih možnih kotišč ciljnih vrst netopirjev

2.1.1 Rezultati monitoringa kotišč ciljnih vrst netopirjev v letu 2019

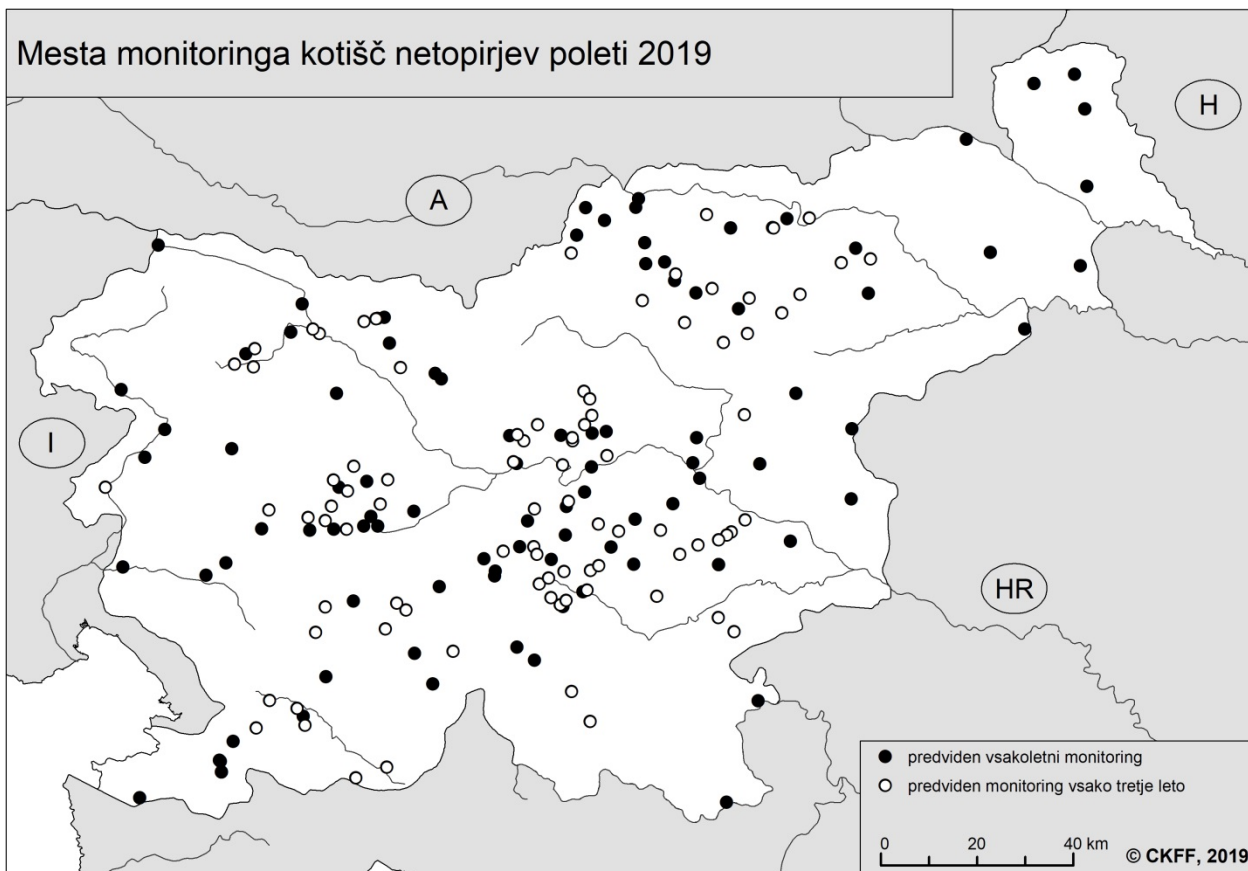
Izvajalci projekta smo v poletni sezoni 2019 skupaj preverili 192 mest spremljanja stanja (slika 1), vključujoč iste, ki smo jih lani in letos predlagali za vključitev v monitoring. Tabela 1 podaja seznam pregledanih mest monitoringa kotišč.

V nekaterih primerih na mestu monitoringa nismo našli pričakovanih vrst netopirjev, ker je bilo zatočišče uničeno oz. okrnjeno. Novo uničena kotišča so bila v cerkvi sv. Štefana v Brezovici, v kapeli Marijinega Vnebovzetja na Črnem Vrhu ter v cerkvi sv. Jerneja v Gombišču, ponovno pa je bilo uničeno kotišče v cerkvi sv. Urha na Slančjem vrhu. Prav tako je bilo domnevno uničeno kotišče v cerkvi sv. Marijinega rojstva v Gradišču (Sevno). Kotišče malih podkovnjakov v cerkvi sv. Ane v Pristavi je bi bilo možno okrnjeno ali uničeno, saj se cerkev prenavljala, vendar smo še pravočasno posredovali. Pomembno je omeniti še kotišči malih podkovnjakov v že znani problematično cerkvi sv. Petra v Dvoru pri Polhovem Gradcu, kjer nismo našli netopirjev, na cerkvi pa so prisotni golobi ter cerkev sv. Lamberta v Šentlambertu, kjer je prišlo do dodatnega okrnjenja kotišča, kot tudi v cerkvi sv. Martina v Gornjem Rogatcu.

Podrobneje so primeri razloženi v 3. poglavju tega poročila. Od 192 pregledanih obravnavanih kotišč je bilo tako na novo oz. ponovno uničenih ali okrnjenih 3,6 % zatočišč, upoštevajoč dodatno okrnjeno kotišče malih podkovnjakov v Šentlambertu (dveh domnevno uničenih oz. okrnjenih kotišč nismo upoštevali). Nekatera kotišča nismo utegnili pogledati, čeprav bi za spremljanje stanja bilo to nujno. Eden izmed razlogov je bilo tudi nesodelovanje upravljalcev, ki nam pregleda niso omogočili (npr. cerkev svetega Nikolaja v Podbrdu). V primeru cerkve Marijinega vnebovzetja v

Dolnjem Vremenu, celotnega zatočišča nismo mogli pogledati, saj dostop ni bil mogoč iz tehničnih vzrokov.

Razen pri uničenih oz. okrnjenih kotiščih so bili rezultati pričakovani. Do manjših razlik v številu pričakovanih in opaženih vrst oz. taksonov netopirjev je prišlo tudi zaradi natančnejših določitev nekaterih vrst netopirjev ali na novo opaženih vrst netopirjev. Prav tako obstaja možnost, da pričakovane vrste netopirjev na nekem kotišču nismo opazili, ker se netopirji teh vrst pogosto skrivajo v nam nedostopnih prostorih ali špranjah.

Slika 1: Pregledana mesta monitoringa kotišč netopirjev poleti 2019.

Tabela 1: Pregledana mesta monitoringa kotišč netopirjev poleti 2019.

Pogostost pregledov: I. – mesta vsakoletnega monitoringa; III. – mesta monitoringa vsake tri leta; (I.) ali (III.) – mesta vsakoletnega monitoringa ali mesta monitoringa vsake tri leta, predlagana v tem ali predhodnem poročilu;
Št. opaženih/št. pričakovanih ciljnih vrst: številke v oklepajih pomenijo, da je število le približno, ker vrste ni bilo mogoče določiti;

S krepko pisavo so pisana mesta, kjer zatočišča obravnavamo kot na novo oz. ponovno uničena ali okrnjena.

Št. pop. protok.	Mesto spremljanja stanja	Pogostost pregledov	Št. opaženih/št. pričakovanih ciljnih vrst	Št. novo zabeleženih ciljnih vrst oz. taksonov
12860	Jama: Zgornja Klevevska jama (JK0411)	I.	0/2	1
12861	Jama: Huda luknja pri Gornjem Doliču (JK0413)	I.	2/2	
12862	Jama: Ajdovska jama pri Nemški vasi (JK0417)	I.	3/3	
13020	Grad Podsreda	I.	1/3	
14475	Kleti v gradu Grad na Goričkem	I.	1/4	
15486	Cerkev sveti Martin, Ig	(III.)	1/1	
22738	Jama: Rivčja jama (JK0110) - Podrebernica	I.	1/3	
22739	Jama: Spodnja Klevevska jama (JK0410)	I.	3/5	
22814	Cerkev Marijinega vnebovzvetja, Železnica	I.	2/2	
22815	Cerkev sveti Kancijan, Škocjan	I.	2/3	
23001	Cerkev sveta Katarina, Medvedje Brdo	I.	2/2	
23083	Grad Grad na Goričkem	I.	1/4	
23090	Cerkev sveti Tomaž, Krašnja	III.	1/1	
23099	Jama: Veliki Hubelj (JK2880)	I.	3/5	
23509	Cerkev sveta Lucija, Most na Soči	I.	1/1	1(+1)
23553	Cerkev sveti Benedikt, Kančevci	I.	1/1	
23580	Evangeličanska cerkev, zaselek Kordošini, Gornji Petrovci	I.	1/1	
23609	Cerkev sveti Anton Padovanski, Trnovec	(I.)	1/1	
23611	Cerkev Ecce homo, Tri fare, Rosalnice	I.	1/1	
23638	Cerkev sveti Lovrenc, Juršinci	I.	1/1	
23685	Cerkev sveti Mohor in Fortunat, Turški Vrh	I.	1/1	
23707	Jama: Ladrice (JK3754) - Golobja jama, Č-10	I.	1/2	2
23708	Jama: Jama pod Krogom (JK3756) - Č-6	I.	1/4	
23745	Cerkev sveti Mihael, Krkavče	I.	0/1	
23756	Cerkev sveta Marija Snežna, Avče	I.	0/1	
23763	Cerkev sveti Križ, Vipavski Križ	I.	1/1	
23823	Grad Brdo	III.	1/1	
24087	Hiša Goričice 8	I.	1/1	
25288	Cerkev Marijinega vnebovzvetja, Stara cerkev	III.	1/1	
25963	Opuščena hiša Zanigrad 3	I.	1/1	
27241	Cerkev sveti Lenart, Kandrše	III.	1/1	
27243	Cerkev sveti Mihael, Pečke Kandrše	III.	1/1	
27250	Cerkev sveti Jernej, Peče	I.	1/3	
27263	Cerkev Vsi svetniki, Livold	III.	2/2	
27290	Cerkev sveta Ana, Butajnova	III.	1/1	2
27291	Cerkev sveti Andrej, Planina nad Horjulom	I.	2/2	
27300	Cerkev sveti Jurij, Praproče	I.	2/2	
27305	Cerkev sveti Peter, Dvor pri Polhovem Gradcu	III.	0/1	
27315	Cerkev sveta Ana, Zgornja Jablanica	I.	2/2	
27321	Cerkev sveti Peter, Vintarjevec	I.	3/4	
27325	Cerkev sveti Lovrenc, Petkovec	I.	2/2	
27332	Cerkev sveti Mihael, Rovte	III.	1/3	
27334	Cerkev sveti Martin in Urh, Zaplana	III.	1/3	
27336	Cerkev sveti Jernej, Ambrus	I.	1/2	
27348	Cerkev sveti Kozma in Damjan, Krka	III.	0/2	
27350	Cerkev sveta Agata, Dolsko	I.	1/2	1
27376	Cerkev sveta Helena, Kamnica	III.	2/2	
27489	Cerkev sveti Duh, Rateče	I.	1/1	

Št. pop. protok.	Mesto spremljanja stanja	Pogostost pregledov	Št. opaženih/št. pričakovanih ciljnih vrst	Št. novo zabeleženih ciljnih vrst oz. taksonov
27499	Cerkev sveta Marjeta, Jereka	I.	1/3	
27500	Cerkev sveti Ahac, Nemški Rovt	III.	1/1	
27505	Cerkev sveta Neža, Brezje pri Tržiču	III.	2/2	
27510	Cerkev sveta Katarina, Lom pod Storžičem	I.	0/1	
27512	Cerkev sveti Štefan, Kupljenik	I.	1/1	
27519	Cerkev Svetega Križa, Koprivnik	III.	3/3	
27520	Cerkev sveti Janez Krstnik, Zasip	I.	1/2	
27521	Cerkev sveta Marija Magdalena, Brod	III.	1/1	
27533	Cerkev sveta Marija Vnebovzeta, Smrečje	III.	1/1	
27534	Cerkev sveti Lenart, Stara Vrhnika	I.	2/4	
27535	Cerkev sveti Job, Sinja Gorica	I.	2/2	
27552	Cerkev sveti Jurij, Velika Ligojna	I.	2/2	
27555	Cerkev sveti Peter, Radeče	I.	1/1	
27556	Cerkev sveta Marija Vnebovzeta, Trebnje	I.	1/1	
27634	Cerkev sveti Lovrenc, Lovrenc na Pohorju	I.	2/2	
27636	Cerkev Device Marije, Puščava	I.	2/3	
27653	Cerkev sveta Radegunda, Lovrenc na Pohorju	III.	1/1	
29457	Cerkev Marijinega vnebovzetja, Dolnje Vreme	III.	1/1	
29691	Cerkev sveti Duh, Vnanje Gorice	I.	3/4	
30369	Cerkev sveta Jedert, Prešnica	I.	1/1	
30971	Cerkev sveti Janez Krstnik, Plave	III.	1/1	
31974	Opuščena hiša v vasi Zanigrad, 30 m JZ od hiše Zanigrad 2	I.	1/1	
31975	Opuščena hiša Zanigrad 4	I.	0/1	
31980	Kapela sveta Marija Magdalena, Motnik	III.	1/1	
31981	Cerkev sveti Jurij, Motnik	I.	2/3	
31983	Cerkev sveti Nikolaj, Bela	III.	1/1	
31993	Kartuzijanski samostan Jurklošter	I.	1/2	1
32011	Cerkev sveta Marjeta, Dolenja Planina	I.	1/2	1
32037	Cerkev sveti Vid, Lučine	III.	2/2	
32433	Cerkev sveti Janez Krstnik, Selnica ob Dravi	III.	1/1	
32454	Cerkev sveti Anton Padovanski, Sveti Anton na Pohorju	III.	1/1	
32457	Cerkev sveti Jernej, Ribnica na Pohorju	I.	1/1	
33365	Cerkev Marijinega oznanjenja, Tržič - župnijska cerkev	III.	1/2	
33366	Cerkev sveti Andrej, Tržič	III.	1/1	
33372	Cerkev sveti Peter, Selca	I.	2/2	
33464	Cerkev Imena Marijinega, Goriča vas	I.	3/3	
33467	Cerkev Povišanje svetega Križa, Jurjevica	I.	2/2	
33495	Cerkev sveta Lucija, Kal	III.	1/1	
33496	Cerkev sveti Jurij, Mali Korinj	III.	2/2	
33500	Cerkev sveti Jožef, Hočevje	III.	2/2	
33502	Cerkev sveti Peter, Kamni Vrh pri Ambrusu	III.	1/2	
33586	Cerkev sveti Lambret, Lancovo	III.	1/1	
33606	Cerkev Mati dobrega sveta, prosi za nas, Završe	I.	4/4	
33625	Cerkev sveti Miklavž, Miklavž pri Ormožu	I.	1/1	
33658	Cerkev sveta Uršula, Golobinjek	III.	1/1	
33677	Cerkev sveti Lovrenc, Šentlovrenc	I.	1/1	
33717	Cerkev Sveto Marijino rojstvo, Gradišče (Sevno)	III.	1/1	
33721	Cerkev sveti Jernej, Gombišče	III.	0/1	
33727	Cerkev sveti Mihael, Catež	III.	1/1	
33732	Cerkev sveti Martin, Tihaboj	I.	2/3	
33736	Cerkev sveti Frančišek Ksaver, Vesela gora	III.	1/1	
33765	Cerkev sveti Štefan, Spodnja Polskava	I.	1/1	
33769	Slivniški grad - Dvorec Čreta, Čreta	III.	1/1	
33775	Cerkev sveti Anton, Vitanje	I.	1/1	
33777	Cerkev sveti Vid, Hudinja	III.	1/1	

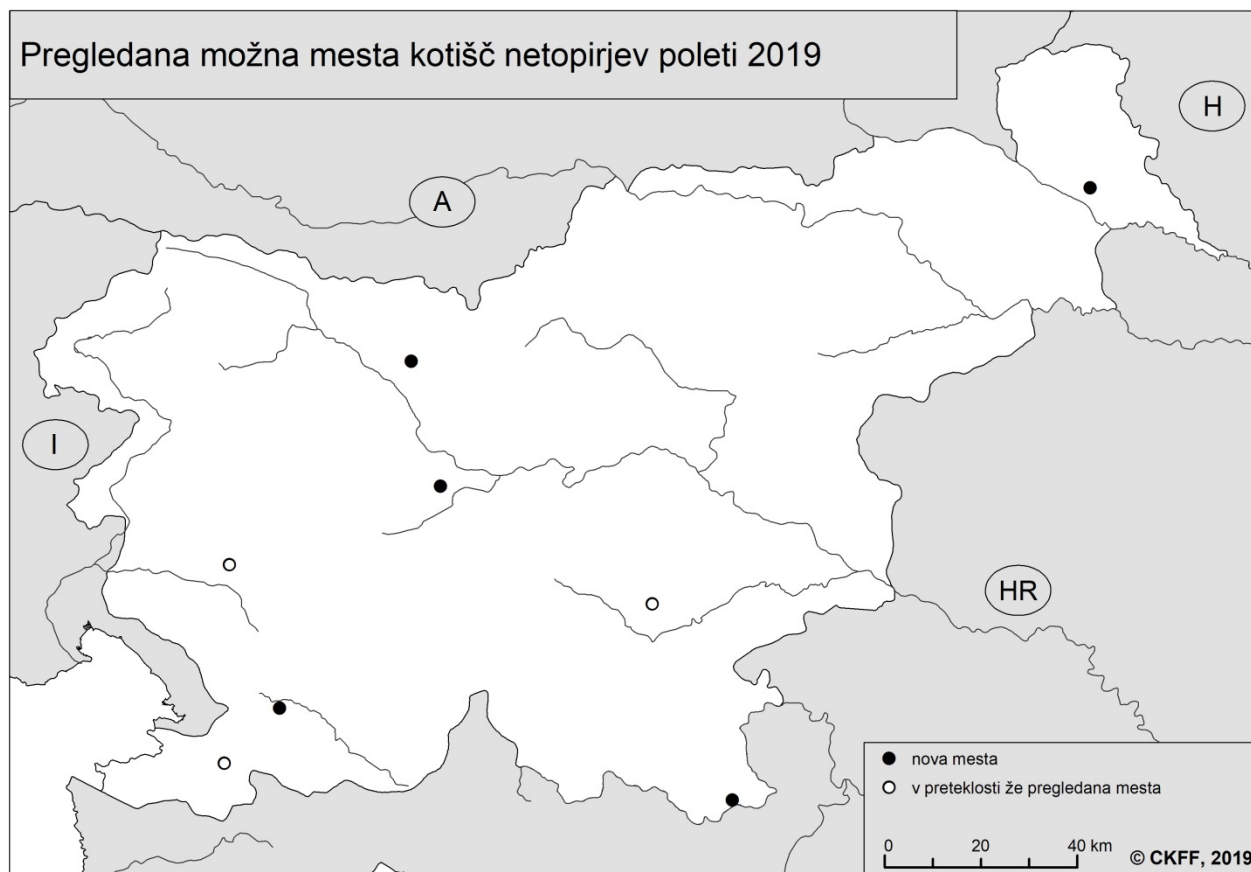
Št. pop. protok.	Mesto spremljanja stanja	Pogostost pregledov	Št. opaženih/št. pričakovanih ciljnih vrst	Št. novo zabeleženih ciljnih vrst oz. taksonov
33781	Cerkev sveta Marjeta, Kebelj	III.	1/1	
33831	Cerkev sveta Mati božja, Brinjeva gora	III.	1/1	
33834	Cerkev sveta Trojica, Dol pod Gojko	III.	1/1	1
33837	Cerkev sveti Lenart, Zgornje Hoče	I.	1/3	
33839	Cerkev sveti Lenart, Bodešče	III.	1/1	
33850	Cerkev sveti Kancijan, Škocjan (Domžale)	I.	1/4	
33851	Cerkev sveti Andrej, Sveti Andrej	III.	2/2	
33852	Cerkev sveti Lovrenc, Spodnje Koseze	III.	1/1	
33912	Cerkev sveti Kancijan, Reka (Cerkno)	I.	1/2	
33923	Cerkev Marijinega vnebovzetja, Lesno brdo	III.	1/1	
33936	Cerkev Presvetla Trojica, Potov vrh	III.	1/1	
33937	Cerkev sveti Janez Krstnik, Gabrje (Šentjernej)	III.	1/1	
33973	Cerkev sveti Lovrenc, Dolenja vas	III.	1/1	1
34011	Cerkev sveti Križ, Selšček	III.	1/1	
34018	Cerkev sveti Primož in Felicijan, Osredek	I.	2/2	
34020	Cerkev Marijinega Vnebovzetja, Bezuljak	III.	2/2	1
34033	Cerkev sveti Lovrenc, Žalna	I.	1/1	
34035	Cerkev sveti Janez Krstnik, Oslica	I.	2/3	1
34036	Cerkev sveta Marija Magdalena, Kriška vas	III.	2/2	
34037	Cerkev sveti Lenart, Nova vas	III.	2/2	1
34039	Cerkev sveti Janez Krstnik, Sela pri Šumberku	III.	1/2	
34046	Cerkev sveti Nikolaj, Mekinje nad Stično	I.	4/4	
35422	Grad Snežnik	I.	2/2	1
35902	Cerkev Brezmadežnega spočetja Device Marije, Širje	I.	2/2	
35924	Cerkev sveti Anton Padovanski, Metulje	III.	1/1	2
35943	Cerkev Imena Marijinega, Briše	I.	3/3	
35963	Cerkev sveta Jedert Nivelska, Sedraž	I.	1/1	
36156	Cerkev Matere božje, Svetina	III.	1/1	
36250	Cerkev sveti Lovrenc, Kolovrat	III.	2/2	
36252	Cerkev sveti Lambert, Šentlambert	III.	2/2	
36256	Cerkev sveti Jurij, Izlake	I.	2/2	
36257	Cerkev sveti Nikolaj, Sava	I.	1/1	
36260	Cerkev sveti Mohor in Fortunat, Trojane	III.	1/1	
36278	Cerkev sveti Jožef, Dolnji Suhor pri Metliki	I.	1/2	
36291	Cerkev sveti Križ, Veliko Trebeljevo	III.	1/1	
36292	Cerkev Povišanje Svetega Križa, Črni potok	III.	2/3	
36296	Cerkev sveti Štefan, Sušica	III.	2/2	
36308	Cerkev sveti Martin, Valična vas	III.	1/1	
36418	Kapela Marijinega vnebovzetja, Črni Vrh	III.	1/1	
36475	Cerkev sveti Benedikt, Blečji vrh	I.	1/2	
36482	Cerkev sveti Martin, Gornji Rogatec	I.	2/2	
36484	Cerkev sveti Peter in Pavel, Spodnja Slivnica	III.	2/2	
36491	Cerkev sveti Ladislav, Beltinci	I.	1/1	
36513	Cerkev Marijinega vnebovzetja, Apače	I.	1/1	
36535	Cerkev Marije vnebovzete, Sveti Vrh	III.	1/1	
36539	Cerkev sveta Ana, Brezovica pri Trebelnem	III.	1/1	
36546	Cerkev sveti Urh, Slančji vrh	III.	0/1	
36547	Cerkev sveti Jakob, Telče	III.	1/1	
36548	Cerkev sveta Barbara, Drušče	III.	1/1	
36554	Cerkev sveti Jakob, Studeno	III.	1/2	
36560	Cerkev sveta Ana, Hrašče	III.	1/2	1
36625	Cerkev sveti Vid, Dravograd	I.	1/1	
36629	Cerkev sveti Križ, Dobrova pri Dravogradu	I.	2/2	
36633	Cerkev sveti Florijan, Gornji Dolič	III.	1/1	
36637	Cerkev sveta Katarina, Lemberg pri Strmcu	III.	1/2	
36653	Cerkev sveti Jakob, Mežica	I.	1/1	
36658	Cerkev Marijinega vnebovzetja, Prevalje	I.	2/3	

Št. pop. protok.	Mesto spremljanja stanja	Pogostost pregledov	Št. opaženih/št. pričakovanih ciljnih vrst	Št. novo zabeleženih ciljnih vrst oz. taksonov
36732	Cerkev sveti Egidij, Prelože	III.	1/1	
36737	Cerkev sveta Ana, Dolenje pri Jelšanah	III.	1/1	
36783	Cerkev sveta Helena, Podpeca	III.	1/1	
36794	Cerkev sveti Jakob, Topolšica	III.	1/1	
36801	Cerkev sveti Miklavž, Bevče	III.	1/1	1
36819	Cerkev sveti Duh, Češnjevce	I.	1/1	
36846	Cerkev sveti Anton Padovanski, Ostrožno Brdo	I.	1/1	
36847	Cerkev Sveti Nikolaj, Suhorje	III.	1/1	
36887	Cerkev sveti Štefan, Brezovica	III.	1/2	
36890	Cerkev sveta Marija Magdalena, Lukovec	III.	1/1	
39100	Cerkev sveti Miklavž, Sele	I.	2/2	
39104	Cerkev sveti Danijel, Šentanel	I.	1/2	
39112	Cerkev sveti Ulrik (Urh), Podgorje	I.	2/2	
39113	Cerkev sveti Duh, Podgorje	I.	1/1	1
39117	Cerkev sveti Miklavž, Šmiklavž	III.	1/1	
39118	Cerkev sveta Helena, Graška gora	I.	1/1	
39130	Cerkev sveti Anton Puščavnik, Bilje	I.	0/1	
42624	Cerkev sveti Martin, Kal pri Krmelju	I.	1/1	
47194	Cerkev sveti Duh, Libušnje	I.	2/3	
48046	Grad Podčetrtek	I.	2/3	
51515	Jama: Pod kevdrom (JK1169)	I.	1/1	
51983	Cerkev sveti Križ, Planica	III.	2/3	
56330	Cerkev sveta Trojica, Gradec	I.	3/3	1
56346	Cerkev Karmelske matere božje, Podgraje	III.	1/1	
56562	Cerkev Marijino vnebovzetje, Cerklje na Gorenjskem	I.	1/1	
62752	Opuščena šola v Kančevcih	I.	1/1	
64948	Cerkev sveta Helena, Zgornji Hotič	III.	1/1	
66481	Cerkev sveti Križ, Vinica	I.	1/1	
70677	Cerkev svetu Urban, Zavratac	III.	3/3	
71726	Cerkev sveti Anton, Idrija	III.	1/1	
71849	Cerkev sveti Andrej, Goriče	I.	2/2	
73920	Cerkev sveti Štefan, Pokojišče	(III.)	2/2	
73921	Cerkev sveta Marjeta, Borovnica	(III.)	2/2	
74975	Cerkev Marijinega obiskanja na Rožniku, Ljubljana	(III.)	1/1	1

2.1.2 Rezultati popisa možnih kotišč netopirjev v letu 2019

Projektna naloga ni predvidevala ponudbe dodatnih raziskovalnih dni, zato dodanega monitoringa razširjenosti oz. dodatnih pregledov možnih zatočišč netopirjev nismo izvajali. Mimogrede smo pregledali 3 možna zatočišča in 5 zatočišč v okviru svetovalnih aktivnosti (tabela 2, slika 2). V gradu v Beltincih smo našli večje količine velikega gvana, kar nakazuje, da je podstreha gradu bila v preteklosti zatočišče večjega števila najverjetneje navadnih netopirjev (ki imajo kotišče v bližnji cerkvi). V Sitarski bajti na posestvu Brdo smo odkrili skupino malih podkovernjakov, ki je najverjetneje povezana s porodniško skupino iz podstrehe gradu Brdo. Kotišče malih podkovernjakov v Sitarski bajti je po našem mnenju pomembno in zato predlagamo, da se ga uvrsti v program monitoringa netopirjev. V bližnji prihodnosti pa se mora popraviti slamnato streho, ker je ta ne nekaterih delih odkrita in močno zamaka. Tudi v cerkvi Marijinega obiskanja na Rožniku v Ljubljani smo našli porodniško skupino malih podkovernjakov, za katero menimo, da jo je zaradi geografke pokritosti in ker leži v krajinskem parku smiselno uvrstiti v program monitoringa netopirjev. Že leta, hkrati s pregledi bližnjih jam, preverjamo tudi kratki jami Pajkovo režo in

Smrdečo jamo, ki jih je zato smiselno vključiti v sistem poletnega monitoringa netopirjev, kljub temu da v njih še nismo potrdili rodniških skupin.

Slika 2: Dodatna možna kotišča netopirjev pregledana poleti 2019.

Tabela 2: Pregledana dodatna možna kotišča netopirjev poleti 2019.

Št. pregledov: 1 – novo potencialno kotišče netopirjev; 2 – v preteklosti že pregledano zatočišče;

Prisotnost netopirjev: »+« – netopirji oz. njihovi znaki prisotni, »-« – ni bilo vidnih znakov prisotnosti netopirjev;

Št. pop. protok.	Mesto pregleda	Št. pregledov	Prisotnost netopirjev
23838	Sitarska bajta na posestvu Brdo, S od ribnika 7	1	+
24211	Jama: Smrdeča jama (JK3749) - Č-8	2	+
32100	Jama: Jama Pajkova reža (JK6122)	2	+
33665	Cerkev sveta Marija Magdalena, Dolenji Globodol	2	+
64312	Grad Beltinci	1	+ (gvano)
74975	Cerkev Marijinega obiskanja na Rožniku, Ljubljana	1	+
75804	Cerkev sveti Kancijan, Barka	1	-
75285	Cerkev Matere Božje, Vinica (Žeželj)	1	-

Tabela 3: Število najdišč in kotišč posameznih vrst ali skupine netopirjev, odkritih v prvič pregledanih možnih zatočiščih netopirjev poleti 2019.

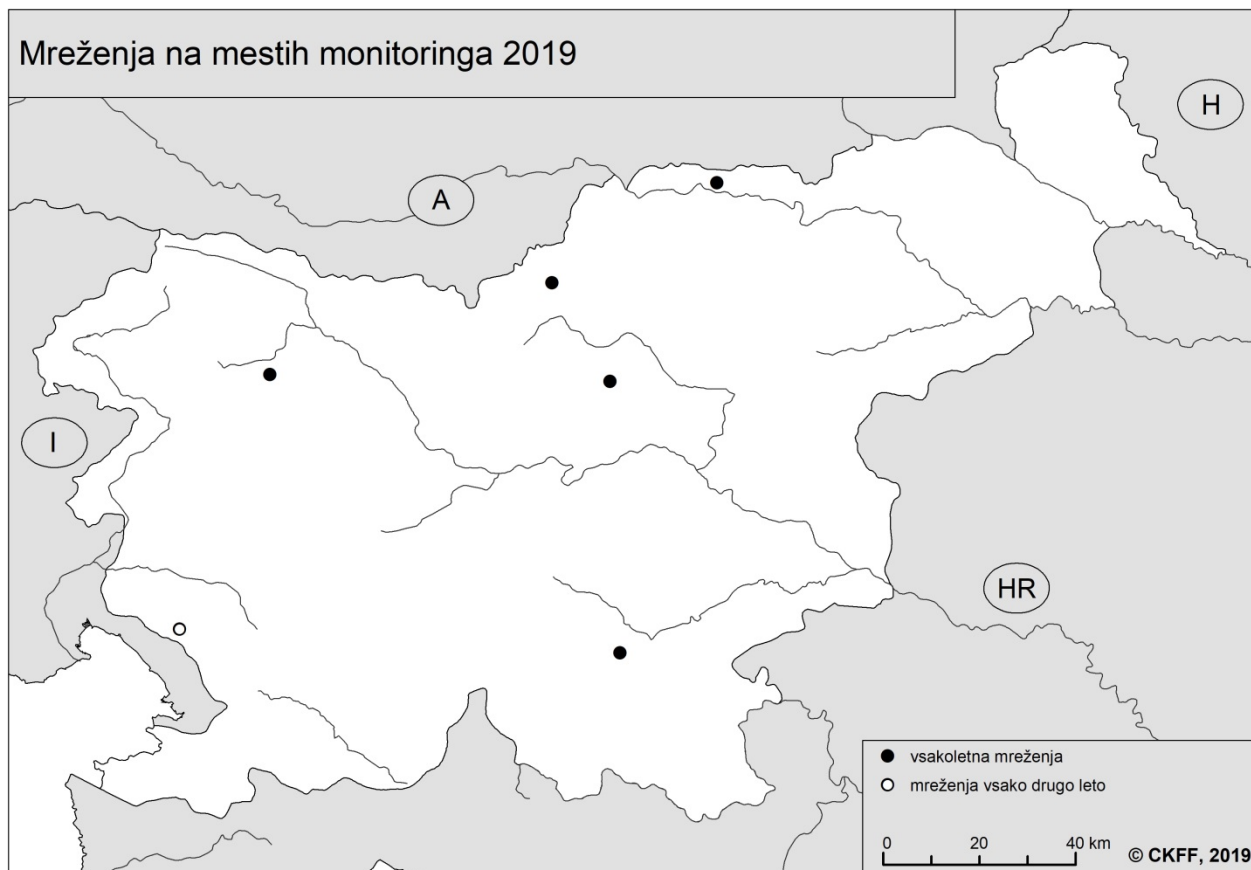
Vrsta	Št. najdišč	Št. kotišč
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	3	2

2.2 Rezultati mreženj

2.2.1 Rezultati mreženj na mestih monitoringa v letu 2019

Med 30. julijem in 11. septembrom 2019 smo po predlaganem protokolu (Presetnik in sod. 2017) izvedli mreženja na 6 mestih monitoringa (slika 3, tabela 4). S tem smo 100 % izpolnili zahteve iz projektne naloge.

Skupno smo letos v okviru programa monitoringa netopirjev vmrežili 16 vrst netopirjev oz. 11 od 12 ciljnih vrst za to metodo monitoringa. Nimfnega netopirja nismo našli na edinem mestu, kjer vsaj občasno beležimo njegovo prisotnost.

Slika 3: Mesta monitoringa netopirjev z metodo mreženja (julij–september 2019).

Tabela 4: Mesta monitoringa netopirjev z metodo mreženja (julij–september 2019) in število zabeleženih vrst netopirjev.

Pogostost pregledov: I. – mesta vsakoletnega monitoringa; II.a, b – mesta monitoringa vsaki dve leti,
Št. vmreženih (+slišanih) vrst/št. pričakovanih vrst: – št. vmreženih vrst (+št. le z ultrazvočnim detektorjem slišanih vrst)/št. pričakovanih vrst (št. pričakovanih vrst na mesto po Presetnik in sod. (2017))

Št. pop. protok.	Mesto spremljanja stanja	Pogostost pregledov	Št. vmreženih (+slišanih) vrst/ št. pričakovanih vrst	Št. vmreženih (+slišanih) dodatnih vrst
12917	Jama: Huda luknja pri Radljah	I.	5(+1)/7	1(+2)
21566	Mlaka pri Rdečem kamnu, JZ od Komolca	I.	3(+4)/13	(+1)
22587	Jama: Škadovnica (JK0482)	I.	6/11	1(+1)
27479	Jama: Jama v Bihki (JK4463) – Brezno pod cesto na SV pobočja Brezovca	I.	4(+1)/9	0
31801	Jama: Jama hudega bika (JK4463)	I.	5/7	(+1)
12888	Jama: Jama v doktorjevi ogradi (JK0948)	II.a	3/4	1(+1)

2.3 Rezultati transektnih popisov z ultrazvočnimi detektorji

2.3.1 Rezultati transektnih popisov z ultrazvočnimi detektorji v letu 2019

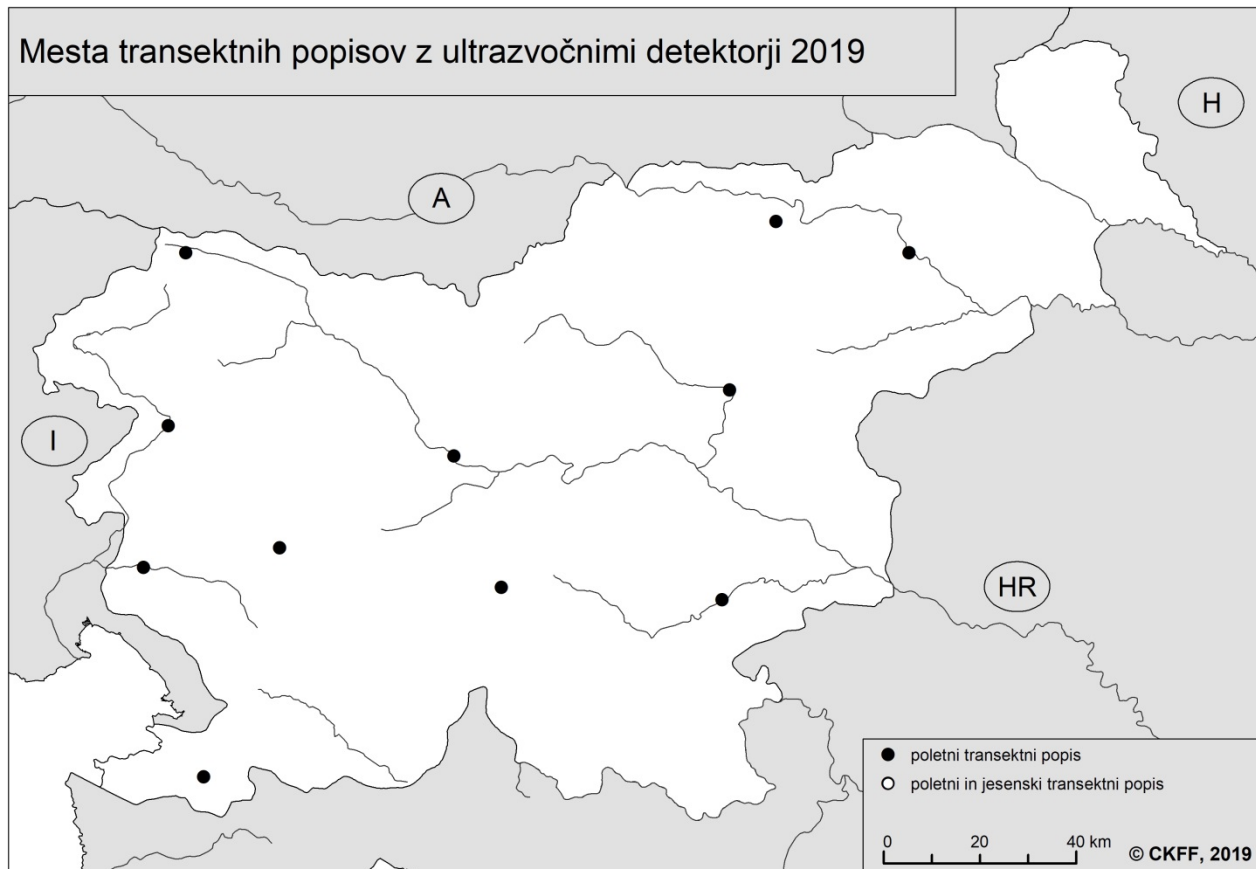
Med 4. julijem in 16. julijem 2019 smo izvedli 11 poletnih ultrazvočnih transektnih popisov (tabela 5, slika 4). S tem smo popisali 42 % mest po programu monitoringa (Presetnik in sod. 2017) in 100 % predvidenih mest iz projektne naloge.

Skupno smo lahko prepoznali 14 taksonov netopirjev in 10 od 12 ciljnih vrst oz. taksonov netopirjev za to metodo monitoringa (Presetnik in sod. 2017). Z ultrazvočnimi detektorji nismo slišali velikega mračnika in dvoobarvnega netopirja, ker sta zelo redko zaznana na mestih monitoringa, oz. slednjih nismo popisali, zaradi v projektni nalogi predvidenega premalo časa.

Tabela 5: Opravljeni transektni popisi z ultrazvočnimi detektorji za monitoring netopirjev poleti 2019.

Pogostost pregledov: I. – poletni transekt; II. – poletni in jesenski transekt;

Št. pop. protok.	Mesto spremljanja stanja	Pogostost pregledov	Št. vseh slišanih taksonov
37832	Netopirski transekt "Kranjska gora" (L37832)	I.	2
37834	Netopirski transekt "Črni vrh" (L37834)	I.	5
37838	Netopirski transekt "Lovrenc na Pohorju" (L37838)	I.	5
37840	Netopirski transekt "Popetre" (L37840)	I.	3
37841	Netopirski transekt "Ponikve" (L37841)	I.	7
37846	Netopirski transekt "reka Soča - Most na Soči" (L37846)	I.	7
37848	Netopirski transekt "reka Drava - Rošnja" (L37848)	I.	7
37850	Netopirski transekt "reka Krka - Otočec" (L37850)	I.	9
37851	Netopirski transekt "reka Vipava - Dombrava" (L37851)	I.	8
37852	Netopirski transekt "reka Sava - Ljubljana-Ježica" (L37852)	I.	4
43691	Netopirski transekt "reka Savinja - Celje" (L43691)	I.	7

Slika 4: Mesta transektnih popisov z ultrazvočnimi detektorji za monitoring netopirjev v letu 2019.

2.4 Popisni protokoli

Pri terenskem delu smo izpolnjevali zadnjo verzijo obstoječih popisnih protokolov iz leta 2017 (Presetnik in sod. 2017). Vsi izpolnjeni terenski popisni protokoli so preslikani (skenirani) in v pdf obliki priloženi k temu poročilu (Priloga 2). Poimenovanje pdf datotek je naslednje: številki popisnega protokola (npr. 39103) sledi okrajšava sezone pregleda/transekta/mreženja (npr. »19« za popis opravljen poleti 2019), temu sledi črka »n«, ki pomeni narejeno. Če gre za izpolnjen popisni protokol za mreženje »n«-ju sledi črka »m«, če gre za izpolnjen popisni protokol za transektni popis z ultrazvočnim detektorjem »n«-ju sledi črka »t«, kadar gre za pregled stavbe ali jame pa »n«-ju sledi črka »p«. V primeru, da je bil pregled na istem mestu v isti sezoni opravljen večkrat, se na koncu zaporedno dodaja črke a, b, c, itd. Vsak del imena datoteke povezujejo podčrtaji (npr.: 39103_19_np, 21566_19_nm, 37832_19_nt).

Posodobljene in na novo oblikovane popisne protokole bomo oddali skupaj s končnim poročilom.

3. REZULTATI SVETOVALNEGA DELA DO NOVEMBRA 2019

3.1 Pregled opravljenega svetovalnega dela

V projektni nalogi je bilo predvidenih 42 svetovalnih dni (21 dni na terenu in 21 dni kabinetnega dela). V obdobju med aprilom 2019 in oktobrom 2019 smo opravili 12,5 terenskih dni in 8 kabinetnih dni. Od tega smo 5 terenskih dni namenili dopolnitvam raziskavam kotišč navadnih netopirjev v Beli krajini, ker za ustrezno izvedbo 10 dni predvidenih v projektni nalogi ni zadoščalo. Na razpolago ostaja še 3,5 terenskih in 9 kabinetnih dni.

V tabeli 6 podajamo kratek povzetek vseh svetovanj, podrobneje pa so posamezni primeri opisani v naslednjih poglavjih. Problematična mesta, kjer je bilo potrebno svetovanje, so bila tako kot v preteklih letih razporejena po celi Sloveniji (tabela 6, slika 5), kar ponovno kaže na splošno ogroženost zatočišč netopirjev.

V letu 2019 smo bili aktivno vključeni v svetovanja pred obnovo treh stavbnih kotišč. Večina svetovalnega terenskega dela je bila izvedena v sodelovanju z delavci ZRSVN (OE Novo mesto: 2 dni, OE Ljubljana: 3, OE Nova Gorica: 1, OE Celje: 1), pri dogovarjanju z upravniki stavb, kjer je bila potrebna izvedba ohranitvenih ukrepov, pri preverjanju stanja zatočišč ali pri sami izvedbi ohranitvenih ukrepov. Kabinetno delo je vsebovalo pisanje opozoril o poslabšanju stanja posameznih habitatov in priporočil za njihovo izboljšanje ter odgovarjanje na vprašanja v povezavi z varstvom netopirjev, ki so nam jih zastavili delavci ZRSVN.

Na prošnjo izvajalca osvetljevanja Euromix d.o.o. ter strinjanjem g. Andreja Hudoklina (ZRSVN OE Novo mesto) smo pripravili pregled podatkov o prisotnosti netopirjev v sakralnih objektih, s katerimi razpolagamo. V kar 80 % vseh pregledanih cerkev je bila potrjena prisotnost netopirjev na podlagi opažanj živih živali, najdb kadavrov ali gvana. Opozarjamo, da je veliko stavb kulturne dediščine še nepreverjenih glede prisotnosti netopirjev, katere je potrebno upoštevati pri razmisleku pri njihovem osvetljevanju, tako pri spremembi ali pri namestitvi nove osvetlitve. Upamo da bo pripravljen seznam izvajalcem osvetlitve služil kot prvo opozorilo za hitrejšo komunikacijo z uradnimi naravovarstvenimi inštitucijami.

Med našimi rednimi pregledi smo ponovno pogosto naleteli na novo uničena kotišča v stavbah, na kar smo z dopisi sproti opozarjali pristojne enote ZRSVN in svetovali nujne ohranitvene ukrepe. Tudi letos znova poročamo o novo uničenih in okrnjenih kotiščih netopirjev, a v nekaterih primerih tudi o izboljšanju stanja. Od 192 pregledanih mest monitoringa, se je stanje poslabšalo na 7 mestih (3,6 %). Od tega so bila 4 kotišča popolnoma uničena, 3 pa je bilo različno okrnjenih (2 od teh v območjih Natura 2000).

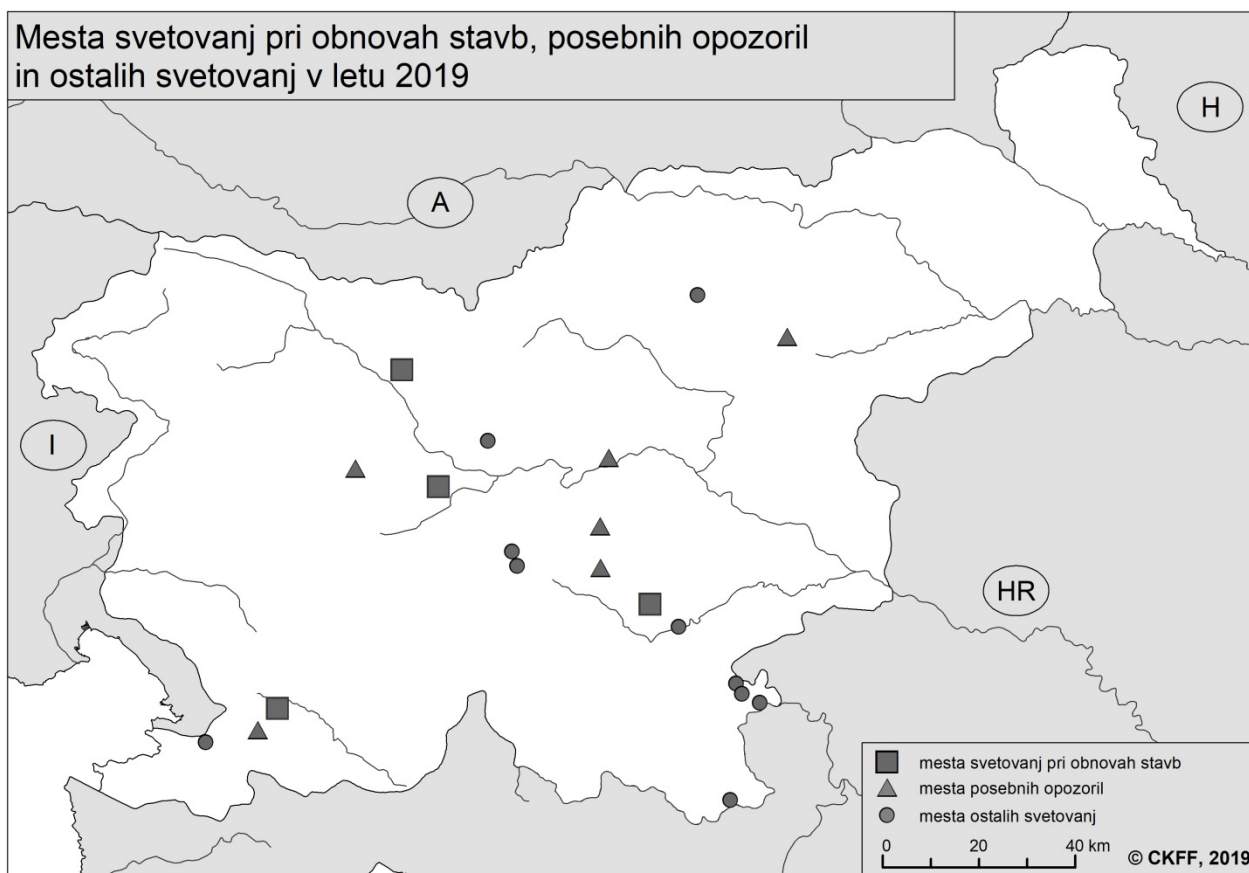
Letošnji rezultati so razveseljivi v delu, ki se nanaša na uspešne ponovne vzpostavitve stavbnih kotišč. Zabeležili smo 3 primere, ki potrjujejo, da so bili naši nasveti v preteklih letih pravilni (sv. Janeza Krstnika v Oslici, sv. Štefana v Sušici, sv. Lucije v Kalu). V slednjem so žal spet prisotni golobi, tako da so potrebni dodatni ukrepi za izključitev le teh. To je tudi potrditev, da je program

monitoringa netopirjev zasnovan celostno in ne le npr. zgolj beleženje stanja habitatov ter napovedovanje trendov posameznih vrst.

Že tradicionalno opozarjamo, da je doslednemu izvrševanju priporočil glede ohranitvenih ukrepov v prihodnosti treba nameniti več doslednosti in ustrezno strogost. Nepopolno ali slabo izvedeni ukrepi ne zagotavljajo rešitve problemov, zato jih je treba znova in znova dopolnjevati, kar seveda terja dodatno porabo časa. Še več časa pa je treba nameniti izobraževanju skrbnikov oz. lastnikov stavb oz. jam, da s svojimi dejanji ne bi ponovno poslabševali stanja zatočišč po že izvedenih ohranitvenih ukrepih.

V nadaljnjih podpoglavjih poročamo:

- o stanju kotešč, kjer smo vsaj delno sodelovali pri obnovi v preteklih letih oz. kjer smo svetovali, kako naj se izvedejo ohranitveni ukrepi pri predvideni obnovi,
- o novo odkritih problemih,
- o napredku pri odpravljanju problemov ohranjanja različnih habitatov netopirjev, na katere smo opozorili v predhodnih poročilih (npr. Presetnik in sod. 2007, 2009b, c, č, 2011, 2012, 2013b, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019) ter
- o dodatnih svetovanjih.

Slika 5: Mesta opravljenih svetovanj pri obnovah stavb, posebnih opozoril o ohranitvi zatočišč netopirjev ali ostalih svetovanj poleti 2019.

Tabela 6: Svetovanja od aprila do novembra 2019.

»Natura 2000« – kotišče je v območju Natura 2000

Št. protok.	Mesto	Namen
Svetovanja za zagotavljanje varstva zatočišč netopirjev pri obnovi stavb		
23823	Grad Brdo	Svetovanje o ukrepih za ohranitev kotišča med in po obnovi (Natura 2000)
33665	Cerkev sveta Marija Magdalena, Dolenji Globodol	Svetovanje o ukrepih za ohranitev kotišča pred obnovo
74975	Cerkev Marijinega obiskanja na Rožniku, Ljubljana	Svetovanje o ukrepih za ohranitev kotišča pred obnovo
75804	Cerkev sveti Kancijan, Barka	Svetovanje o ukrepih za ohranitev kotišča pred obnovo
Opozorila o novo zabeleženih problemih varstva zatočišč netopirjev		
27641	Cerkev sveta Ana, Pristava	Opozorilo o možnem okrnjenem ali uničenem kotišču (Natura 2000)
33717	Cerkev Sveto Marijino rojstvo, Gradišče (Sevno)	Opozorilo o domnevno uničenem kotišču in nujnih ohranitvenih ukrepih
33721	Cerkev sveti Jernej, Gombišče	Opozorilo o uničenem kotišču in nujnih ohranitvenih ukrepih
36418	Kapela Marijinega vnebovzetja, Črni Vrh	Opozorilo o uničenem kotišču in nujnih ohranitvenih ukrepih
36887	Cerkev sveti Štefan, Brezovica	Opozorilo o uničenem kotišču in nujnih ohranitvenih ukrepih
Poročanje o preteklih zabeleženih problemih varstva zatočišč netopirjev		
36794	Cerkev sveti Jakob, Topolšica	Preverjanje stanja kotišča netopirjev
33777	Cerkev sveti Vid, Hudinja	Preverjanje stanja kotišča netopirjev (Natura 2000)
36546	Cerkev sveti Urh, Slančji vrh	Preverjanje stanja kotišča netopirjev in dodatni predlogi ukrepov
42624	Cerkev sveti Martin, Kal pri Krmelju	Preverjanje stanja kotišča netopirjev
35963	Cerkev sveta Jedert Nivelska, Sedraž	Preverjanje stanja kotišča netopirjev
27305	Cerkev sveti Peter, Dvor pri Polhovem Gradcu	Preverjanje stanja kotišča netopirjev in dodatni predlogi ukrepov (Natura 2000)
27348	Cerkev Sveti Peter, in Damjan, Krka	Preverjanje stanja kotišča netopirjev (Natura 2000)
33372	Cerkev sveti Peter, Selca	Preverjanje stanja kotišča netopirjev (Natura 2000)
33495	Cerkev sveta Lucija, Kal	Preverjanje stanja kotišča netopirjev
34035	Cerkev sveti Janez Krstnik, Oslica	Preverjanje stanja kotišča netopirjev
36252	Cerkev sveti Lambert, Šentlambert	Preverjanje stanja kotišča netopirjev in dodatni predlogi ukrepov
36296	Cerkev sveti Štefan, Sušica	Preverjanje stanja kotišča netopirjev
23481	Cerkev sveti Martin, Kobilje	Preverjanje stanja kotišča netopirjev (Natura 2000)
23685	Cerkev sveti Mohor in Fortunat, Turški vrh	Preverjanje stanja kotišča netopirjev
27241	Cerkev sveti Lenart, Kandrše	Preverjanje stanja kotišča netopirjev (Natura 2000)
23638	Cerkev sveti Lovrenc, Juršinci	Preverjanje stanja kotišča netopirjev (Natura 2000)
36491	Cerkev sveti Ladislav, Beltinci	Preverjanje stanja kotišča netopirjev
36513	Cerkev Marijinega vnebovzetja, Apače	Preverjanje stanja kotišča netopirjev (Natura 2000)
36560	Cerkev sveta Ana, Hrašče	Preverjanje stanja kotišča netopirjev
47194	Cerkev sveti Duh, Libušnje	Preverjanje stanja kotišča netopirjev
36278	Cerkev sveti Jožef, Dolnji Suhor	Preverjanje stanja kotišča netopirjev in dodatni predlogi ukrepov (Natura 2000)
36535	Cerkev Marije vnebovzete, Sveti Vrh	Preverjanje stanja kotišča netopirjev
33658	Cerkev sveta Uršula, Golobinjek	Preverjanje stanja kotišča netopirjev
33936	Cerkev Presveta Trojica, Potov vrh	Preverjanje stanja kotišča netopirjev
66481	Cerkev sveti Križ, Vinica	Preverjanje stanja kotišča netopirjev in dodatni predlogi ukrepov
36482	Cerkev sveti Martin, Gornji Rogatec	Preverjanje stanja kotišča netopirjev in dodatni predlogi ukrepov
Dodatna svetovanja		
23611	Cerkev Ecce homo, Tri fare, Rosalnice	Svetovanje ob ureditvi nove osvetlitve
75285	Cerkev Matere Božje, Vinica (Žeželj)	Svetovanje ob ureditvi nove osvetlitve
/	Seznam sakralnih objektov s prisotnostjo netopirjev	Seznam sakralnih objektov s potrjeno prisotnostjo netopirjev iz zbirke Centra za kartografijo favne in flore
23609	Cerkev sveti Anton Padovanski, Trnovec in cerkev sveti Jožef, Dolnji Suhor pri Metliki	Monitoring kotišč navadnih netopirjev (<i>Myotis myotis</i>) v cerkvi v Trnovcu in v cerkvi v Dolnjem Suhorju pri Metliki
/	ZRSVN	Sestanek delovne skupine za netopirje po območnih enotah ZRSVN
12861	Jama: Huda luknja pri Gornjem Doliču (JK0413)	Svetovanje ob izdaji dovoljenj za prireditve v jami Huda luknja pri G. Doliču
36483	Cerkev sveti Martin, Veliko Mlačevo;	Svetovanje ob prenovi zunanje osvetlitve dveh cerkva v Krajinskem parku Radensko polje
34081	Cerkev Marijinega vnebovzetja, Velika Račna	
22572	Jama: Dolga jama (JK3273)	Svetovanje ob poizvedbi o podatkih za netopirje iz Dolge jame (Hrib Šumberg pri Domžalah)
36777	Cerkev sveti Martin, Zalog	Svetovanje ob odstranjevanju osirja iz cerkve sv. Martina v Zalogu (Novo mesto)
15339	Jama: Osapska jama (JK1154)	Svetovanje ob obisku Osapske jame za namene pobiranja hidroloških podatkov
/	Izbrane stavbe	Poročila skrbnikom stavb

3.1.1 Svetovanja za zagotavljanje varstva zatočišč netopirjev pri obnovi stavb

3.1.1.1 Poročilo o pregledu ketišča Grad Brdo (Natura 2000 Grad Brdo – Preddvor) netopirjev v cerkvi v času celostne obnove stavbe

Na prošnjo mag. Francija Jagodica (predstavnika upravljalca) smo 18. junija 2019 pregledali Grad Brdo. Grad je ketišče malih podkovnjakov znano od leta 2000. Na dan pregleda smo jih na podstrehi videli 20 odraslih živali in enega mladiča.

V 2019 poteka celovita obnova stavbe, ki bi lahko okrnila ketišče. Zato smo bili pri pregledu pozorni na obstoječe preletne odprtine in na možne ukrepe za ohranitev ketišča med in po obnovi.

Na dan pregleda smo naročniku v obliki zapisnika sestanka in zapisa v gradbeni dnevnik predali predloge ukrepov za ohranitev ketišča med in po obnovi. Predlagani ukrepi so:

U1) Pred začetkom del na podstrehi naj se ustvari »miren del podstrehe« na dogovorjenem severnem delu zgradbe (med stolpom OP5 in predelom M23.7), ki se ga pregradi s folijo.

U2) Dela na drugih delih podstrehe se lahko začnejo 29. julija 2019.

U3) V navedenem »mirnem delu podstrehe« se lahko dela začnejo 2. septembra 2019.

U4) Zaščitne mreže med špirovci naj ostanejo kot so, saj gre za domnevne preletne odprtine za netopirje, ki naj se jih ne zapira.

U5) Po končanju del je treba stanje ketišča preveriti.

Vzpostavitev mirnega dela podstrehe je potekala kot dogovorjeno, kar je razvidno iz s strani upravljalca posredovanega slikovnega materiala (slika 6). Stanje bomo spremljali v prihodnje.

Slika 6: Pregrade vzpostavljenega »mirnega dela podstrehe«. (foto: posredovano dne 11. 7. 2019)

3.1.1.2 Poročilo o pregledu ketišča netopirjev v cerkvi sv. Marije Magdalene v Dolenjem Globodolu pred načrtovano obnovo strehe

Po obvestilu dr. Ane Krevelj iz Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije (OE Novo mesto) smo na prošnjo g. Andreja Hudoklina (ZRSVN OE Novo mesto) 25. septembra 2019 pregledali cerkev sv. Marije Magdalene v Dolenjem Globodolu.

Cerkev je ketišče malih podkovnjakov znano od julija 2006 (tabela 8). V oktobru 2019 je bila načrtovana prenova strehe, ki bi lahko okrnila ketišče. Zato smo bili pri pregledu pozorni na obstoječe preletne odprtine in na možne ukrepe za ohranitev ketišča med in po obnovi.

Na zvoniku so bile line do zvonišča in okna na zvonišču zamrežene kot je bilo opaženo že v letu 2006. Na podstrehi je večina odprtin med zidom in streho zadelana, medtem ko so bile med pregledom v letu 2006 odprte. Glede na velike količine golobjih iztrebkov v podstrešnih prostorih, so bile line verjetno zaprte zaradi izključevanje teh živali iz stavbe. Edina očitna in najverjetnejša preletna odprtina je med zidom in streho podstrehe na skrajni vzhodni strani apside v velikosti približno 50×15 cm, kjer je verjetno odpadla ena izmed desk. Poleg tega smo na podstrehi nad zakristijo opazili še dve zadelani krožni odprtini in manjšo špranjo ob stiku zid – streha nad zakristijo v velikosti 15×4 cm.

Po pripovedovanju ključarjev, naj bi netopirji občasno zahajali tudi v samo cerkev, vendar očitnih preletnih odprtin, ki bi vodili iz podstrehe v samo cerkev nismo našla, tako da občasne najdbe pripisujemo slabo zaprtim vratom, ki iz kora vodijo v zvonik ali pa vstopu netopirjev skozi okna v cerkvi.

Tabela 8: Število netopirjev v cerkvi svete Marije Magdalene v Dolenjem Globodolu v letih 2006–2019.

»-« – ni podatkov, »ad« – odrasla žival, »juv« – mladič

Vrsta	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	1 ad; 1 juv	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ad; 1 juv

Cerkev očitno služi kot ketišče manjšemu številu malih podkovnjakov, vendar smo kljub temu za ohranitev ketišča predlagali sledeče ukrepe:

- U1)** Odprtina na skrajnem vzhodnem delu apside podstrehe naj ostane odprta.
- U2)** Preletne odprtine naj se ne osvetljuje z morebitno zunanjo osvetljavo.
- U3)** Prehod med zvonikom in podstreho naj ostane odprt.
- U4)** Prehod do zvonišča in prehod v prostor nad zvoniščem naj ostaneta odprta ali se pusti odprtine vsaj velikosti 60×60 cm, za preletavanje netopirjev in lažji dostop vzdrževalcev.

Če se bo na cerkev nameščalo mreže, naj bodo te čim manjših dimenzij (0,1×0,1 cm) in ne večjih (npr. 1×1 cm), saj so te za netopirje lahko usodne, če se vanje zapletejo s prhutmi.

Podrobnosti in slikovni material so predstavljeni v Prilogi 3.

3.1.1.3 Poročilo o pregledu možnega zatočišča netopirjev v cerkvi Marijinega obiskanja na Rožniku (Cankarjevem vrhu) v Ljubljani pred načrtovano obnovo ostrešja

Na prošnjo ga. mag. Karoline Rebernik (ZRSVN OE LJ) smo 10. aprila, 1. avgusta in 17. septembra 2019 pregledali cerkev Marijinega obiskanja na Rožniku v Ljubljani. Stavba do letos še ni bila preverjena glede prisotnosti netopirjev, zanjo pa je bila v avgustu in septembru leta 2019 načrtovana obnova strehe, ki bi lahko okrnila možna zatočišča teh zavarovanih živali. Potrdili smo, da je cerkev kotišče rodniške skupine malih podkovnjakov, saj smo v avgustu na zvoniku in podstrehi našli 21 odraslih malih podkovnjakov ter 21 mladičev, ki so že lahko samostojno preleteli na zvonik.

Tabela 7: Število netopirjev v cerkvi Marijinega obiskanja na Rožniku (Cankarjev vrh) v Ljubljani leta 2019.

»-« – ni podatkov, »ad« – odrasli, »juv« – mladiči, »unisex« – neznana starost

Vrsta	10. 4. 2019	1. 8. 2019	17. 9. 2019
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	2 ad	21 ad; 21 juv	3 unisex; 7 ad; 5 juv

Določili smo najverjetnejše preletne odprtine in podali predloge za ohranitve ukrepe, v katerih smo upoštevali tudi trenutni tip osvetlitve, prisotnost golobov in druge dejavnike, ki bi lahko vplivali na ohranitev kotišča.

Predlogi ohranitvenih ukrepov:

U1) Ohranitev preletnih odprtin.

- Po obnovi morata ostati okrogli line na pročelju odprti za prelete netopirjev. Moralo pa se jih bo delno zastaviti da preko njih ne bodo prehajali golobi. Verjetno se bo zaradi preprečevanja pristajanja golobov moralo tudi na lini namestiti bodice.

- Trenutno odprto polkrožno lino na polknu zvonika se lahko zapre, saj preko nje v zvonišče preletavajo golobi. Zaradi istega razloga se mora zapreti lino visoko na strehi zvonika, ki je tudi vzrok zamakanja in preperelih desk.

- Notranje preletne odprtine morajo ostati odprte: oba prehoda iz stranskih podstreh v zvonik, prehod iz zvonika v glavno podstreho, prehodi v spodnjem delu zvonika do zvonišča in prehod med zvoniščem v prostor nad njim.

U2) Zmanjšanje onesnaženosti z netopirskim gvanom.

- Zaradi zmanjšanja onesnaženja naj se v zvoniku pod prehodi v stranski podstrehi in glavno podstreho namesti loputa, ki bo preprečevala vstop netopirjev v spodnje dele zvonika (slika 2b).

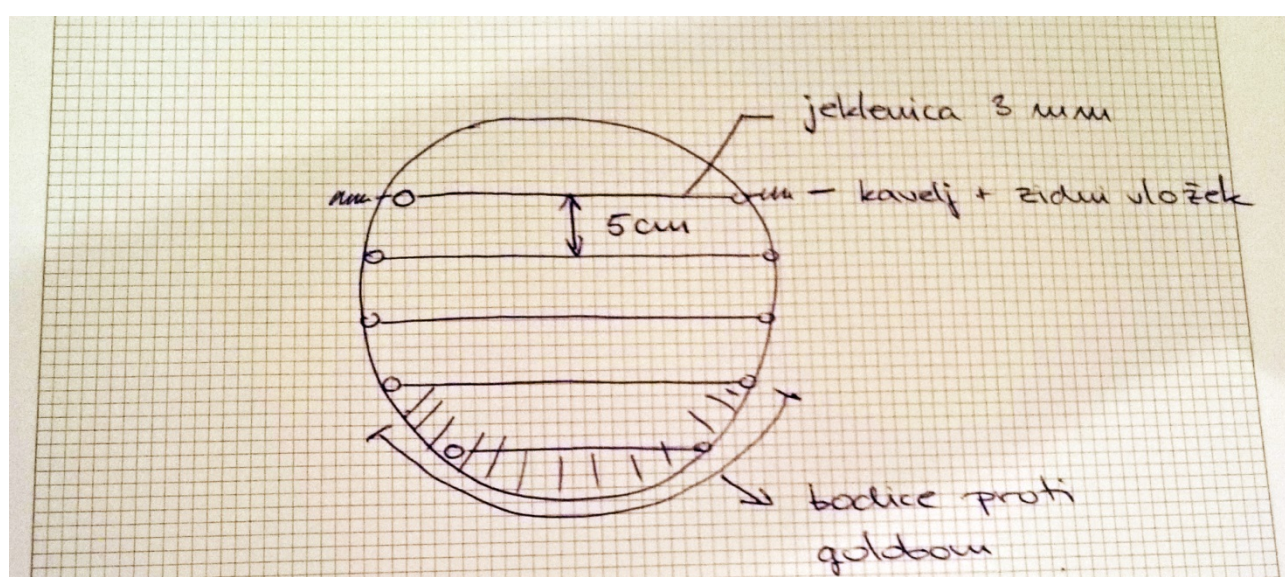
- Na zvonišču se lahko pogrne tudi folijo za lažje odstranjevanje gvana.

U3) Uskladitev zunanje razsvetljave z Uredbo o mejnih vrednostih svetlobnega onesnaževanja okolja.

- Reflektor na pročelju ne sme osvetljevati preletnih odprtini – okroglih lin na pročelju cerkve.

- V kolikor je mogoče naj se uporabi svetila z valovno dolžino nad 480 nm (torej nad modro-vijoličnem oz. UV delu spektra) in barvno temperaturo pod 3000 Kelvinov (za cesto osvetljavo je dovolj že 2000 K).
- Reflektorji naj se ponoči ugasnejo po 23 uri.

Sicer pa smo opozorili tudi naj se med samo obnovo ne zakriva možnih zunanjih ali notranjih preletnih odprtih netopirjev ter da naj polkrožna odprtina nad enim izmed polken ob zvonišču ostane odprta do zaključka del na podstrehi, da imajo netopirji možnost izleta tudi tam. Podali smo tudi detajlna navodila glede velikosti odprtih v zaščitni zavese, če bo le ta segala preko preletnih odprtih.

Slika 7: Skica detajla preletne odprtine netopirjev z nameščenimi prečnimi jeklenicami in bodicami proti pristajanju golobov.

Ob pregledu 17. septembra, ko je prenova še potekala smo ugotovili, da so netopirji kot predvideno preleteli na zvonik in s tem menjali visišče znotraj stavbe v času prenove (tabela 7). Prav tako je v času pregleda že bila narejena loputa, ki preprečuje netopirjem vstop v spodnje dele zvonika. Nobena od preletnih odprtih ob času pregleda še ni bila zaprta. Na sestanku z g. Novakom (izvajalec) in g. Kovačičem (nadzornik gradbišča) smo se dogovorili glede detajlov izvedbe preletnih odprtih za netopirje (slika 7). Podrobnosti in slikovni material so predstavljeni v Prilogi 4.

29. oktobra nas je izvajalec obvesti, da so golobi kljub preprekam, vseeno prišli preko lin na podstreho in zvonik, zato so namestili še nekaj vertikalnih žic. Trenutno smo se strinjali, vendar bomo stanje preverili naslednjo pomlad.

3.1.1.4 Poročilo o pregledu možnega zatočišča netopirjev v cerkvi sv. Kancijana na Barki pred načrtovano obnovo ostrešja

Na prošnjo ga. Bojane Fajdiga (ZRSVN OE Nova Gorica) smo pregledali cerkev svetega Kancijana na Barki. Stavba do sedaj še ni bila preverjena glede prisotnosti netopirjev, zanjo pa je načrtovana obnova strehe in zvonika, ki bi lahko okrnila možna zatočišča teh zavarovanih živali. Med pregledom 27. junija 2019 nismo opazili znakov, ki bi nakazovali na (redno) prisotnost netopirjev. Zaključili smo, da obnova ne bo povzročila okrnjenja netopirskih zatočišč. Podrobnosti so navedene v Prilogi 5.

Kot možni ukrep izboljšanja stanja zatočišč netopirjev pa smo kljub temu predlagali da:

- med obnovo odstranijo mreže na obeh linah pod zvoniščem in namestijo bodice proti pristajanju golobov. S tem npr. golobi še vedno ne bodo imeli vstopa v stavbo, netopirji pa bodo imeli novo možnost za vzpostavitev poletnega zatočišča.

3.1.2 Opozorila o novo zabeleženih problemih varstva zatočišč netopirjev

3.1.2.1 Uničena ketišča netopirjev in priporočila za izboljšanje stanja

3.1.2.1.1 Poročilo o uničenem ketišču malih podkovnjakov v cerkvi sv. Štefana v Brezovici in priporočila za izboljšanje stanja

Kotiče malih podkovnjakov je na cerkvi sv. Štefana v Brezovici znano od leta 2007, hkrati sta bila videna še dva uhata netopirja, za katere je bilo ketišče potrjeno med pregledom leta 2011, ko smo tudi ugotovili, da gre za usnjebrade uhate netopirje. Cerkev smo letos 27. junija ponovno pregledali in ugotovili, da so vse preletne odprtine - za male podkovnjake zaprte, tako na zvoniku (zamrežene in zastekljene) kot na podstrehi (zamrežene). Ne v zvoniku in na podstrehi, kjer smo jih opažali v preteklosti, nismo našli malih podkovnjakov in ne gvana, ki bi kazalo na njihovo prisotnost. Smo pa na podstrehi prešteli 13 odraslih usnjebradih uhatih netopirjev, ki kot vstopne odprtine na podstreho verjetno uporabljajo ozke špranje na strehi ob dveh dimnikih, ali manj verjetno špranje na stiku med zidom in streho na podstrehi.

Podrobnosti in slikovni material so predstavljeni v Prilogi 6.

Tabela 9: Število odraslih netopirjev v cerkvi svetega Štefana v Brezovici v letih 2007–2019.

»-« – ni podatkov

Vrsta	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	23	-	-	-	52	-	-	-	-	-	-	-	0
<i>Plecotus macrobullaris</i>	2	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	13

Za ponovno vzpostavitev kotišča malih podkovnjakov na podstrehi svetujemo izvedbo naslednjih ukrepov:

U1) Upravljalcem cerkve naj se predstavi pomenu varstva netopirjev na cerkvi.

U2) Z okroglih odprtih (4) na pročelju podstrehe je treba umakniti mreže in delno odstraniti zgodnji del mreže na dveh štirikotnih oknih na zadnjem delu podstrehe.

U3) Hkrati se lahko na zunanjo stran namesti bodice proti pristajanju golobov in s tem vnaprej prepreči vstop teh živali na podstreho.

U4) Za zmanjšanje onesnaženja zvonika z gvanom netopirjev se lahko z drobno mrežo (celice 1×1 mm) zamreži prehod iz podstrehe glavne ladje na zvonik.

3.1.2.1.2 Poročilo o uničenem kotišču malih podkovnjakov v cerkvi sv. Jerneja v Gombišču in priporočila za izboljšanje stanja

22. junija 2019 smo pregledali kotišče malih podkovnjakov v cerkvi svetega Jerneja v Gombišču in ugotovili, da je kotišče uničeno. Kotišče malih podkovnjakov je v tej cerkvi poznano od leta 2006. V cerkvi se je tako v letih 2006 in 2007 zadrževalo med 16 in 26 netopirjev (tabela 10). V letu 2011 so bile po besedah ključarja zaprte vse odprtine, kar smo s pregledom 22. junija 2019 tudi potrdili.

Na podstrehi in zvoniku nismo našli netopirjev, prav tako nismo našli gvana, ki bi nakazovalo na prisotnost netopirjev. Našli smo staro gvano golobov, kar nakazuje na njihovo prisotnost in morebiten razlog za zamreženje odprtih na zvoniku. Odprtine na zvoniku so bile zamrežene že v letu 2005, v letu 2007 so podstreho na novo prekrili in namestili paropropustno folijo, netopirji pa so se v pregledih leta 2006 in 2007 zadrževali na podstrehi in najverjetneje uporabljali odprtino velikosti 20×20 cm ob stiku streh na podstrehi, ki je bila ob pregledu 2019 zaprta. Prav tako bi poslabšanje habitata lahko povzročila osvetlitev, ki v letih 2006 in 2007 še ni bila prisotna. Tudi to je potrebno upoštevati pri morebitnem odpiranju odprtih.

Podrobnosti in slikovni material so predstavljeni v Prilogi 7.

Tabela 10: Število netopirjev v cerkvi svetega Jerneja v Gombišču v letih 2006–2019.

»-« – ni podatkov, »x« – pregled ni bil omogočen

Vrsta	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	26	16	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	0

Za ohranitev kotišča malih podkovnjakov na podstrehi cerkve sv. Jerneja v Gombišču svetujemo izvedbo naslednjih ukrepov:

U1) Nemudoma naj se kontaktira upravljalce cerkve in sem jim predstavi pomen ohranjanja netopirjev na cerkvi.

U2) Izvede naj se ponovni pregled cerkve, da se ugotovi na kakšen način je zaprta odprtina na podstrehi, ki je bila najverjetnejša preletna odprtina v letih 2006 in 2007, ko je na cerkvi še kotila večja skupina malih podkovnjakov. Ugotovi naj se ali je odprtino v velikosti 20×20 cm možno ponovno odpreti na mestu kjer je že obstajala ali je potrebno vzpostaviti novo.

U3) Ponovno naj se vzpostavi odprtino na podstrehi v velikosti 20×20 cm.

3.1.2.1.3 Poročilo o uničenem kotišču malih podkovnjakov v Kapeli Marijinega vnebovzetja, Črni Vrh

Kotišče malih podkovnjakov je v kapeli Marijinega vnebovzetja na Črnem Vrhu poznano od leta 2007. V letu 2014 smo po pogovoru z upravljalcem svetovali izvedbo ukrepov za zmanjšanje obremenjenosti cerkve z gvanom, saj je bila izražena namera po notranji obnovi kapele prav iz tega razloga (Presetnik in sod. 2015a).

Ob pregledu zatočišča 28. junija 2019 smo ugotovili, da je prenova notranjosti kapele bila delno izvedena, vendar ne v skladu s predlaganimi ukrepi za varstvo netopirjev. Okno na vzhodni strani zvonišča je bilo popolnoma zaprto. Zdi se da je se pod zvonovi sicer namestil podest, ki naj bi prestregel večino gvana, vendar loputa, ki bi preprečevala dostop netopirjem v spodnje dele zvonika, ni bila nameščena. Nad zvonovi se ni namestilo podesta, tako da so z gvanom še zmeraj obremenjeni tramovi nad zvoniščem, zvonovi in njihov mehanizem.

Z zaprtjem nekdanje edine očitne preletne odprtine je bila večina netopirjev izključena iz zatočišča in zato obravnavamo to kotišče kot uničeno. Edini opaženi mali podkovnjak je morda za vstop uporabil špranje v zvoniku ob stiku med streho in zidom.

Podrobnosti in slikovni material so predstavljeni v Prilogi 8.

Tabela 11: Število netopirjev v kapeli Marijinega vnebovzetja na Črnem Vrhu v letih 2007–2019.

»-« – ni podatkov

Vrsta	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	35	-	-	-	-	55	-	53	-	-	-	-	1

Za ponovno vzpostavitev kotišča in manjšo obremenjenost z gvanom podobno kot Presetnik in sod. (2015) predlagamo:

U1) Odpre naj se preletna odprtina na vzhodni strani zvonika.

U2) Na isto okno na vzhodni strani zvonika, ki je bilo še v letu 2014 odprto za netopirje, naj se namestijo bodice proti pristajanju golobov. Prav tako naj se odprtina na zgornjem delu vsaj do polovice zapre tako da ostane odprtina minimalne velikosti 20–30×15–20 cm med zgornjim delom špic in zastorom. S tem bo preprečeno pristajanje in preletavanje golobov v zvonik, netopirjem pa bo še vedno omogočen prelet. Podobna rešitve je že bila uspešno preizkušena na več cerkvah.

U3) Na tramove nad zvonovi naj se položijo deske, ki bodo preprečevale padanje gvana neposredno na zvonove in na večji del zvonišča. Ohraniti pa se mora vsaj ena odprtina velikosti približno 60×60 cm, ki bo omogočala netopirjem prelet nad zvonove, hkrati pa bo omogočala lahek dostop vzdrževalcem v zgornje dele zvonika.

U4) Na zvonišču naj se pod zvonovi naj se namesti loputa, tako da netopirji ne bodo imeli dostopa v spodnje dele zvonika in se bo v teh delih popolnoma odstranilo onesnaževanje z njihovim gvanom.

U5) Za lažje odstranjevanje gvana, ki bo vseeno padlo na podest, priporočamo da se pod zvonove pogrne plastična ali paroprepustna ponjava.

3.1.2.2 Domnevno okrnjena ketišča netopirjev in priporočila za izboljšanje stanja

3.1.2.2.1 Poročilo o domnevno okrnjenem ali uničenem ketišču v cerkvi Svetega Marijinega rojstva (Gradišče, Sevno)

Ob pregledu ketišča malih podkovnjakov dne 22. junija 2019 v cerkvi Svetega Marijinega rojstva smo ugotovili, da je ketišče domnevno okrnjeno.

Kotičče malih podkovnjakov je v tej cerkvi poznano od leta 2006. V letu 2006 se je na ketišču na podstrehi zadrževalo 47 odraslih netopirjev (tabela 12). Cerkev smo skušali pregledati tudi v letu 2013, vendar nam upravljalec tega ni omogočil.

Tekom letošnjega pregleda zvonik ni bil pregledan, saj upravljalec ni imel ključa. Za line na zvoniku smo ob zunanjem pregledu ugotovili, da so še vedno zamrežene kot so bile že v letu 2006. Okna ob zvonovih so prekrita s polkni, režami neznane velikosti. Kljub nepregledanemu zvoniku predvidevamo da gre za okrnjeno ali uničeno ketišče, saj smo na podstrehi videli le enega netopirja. Poleg malo svežega malega gvana, so bila na podstrehi najdena vsaj tri okostja malih podkovnjakov, ki bi lahko nakazovala na nezmožnost odraslih ali mladičev, da bi zapustili zatočišče. Na podstrehi v letu 2006 ni bilo zabeleženih očitnih odprtih, v letošnjem letu smo na stiku zidu in strehe našli dve špranji, od katerih je bila večja velikosti le 5×4×3 cm.

Podrobnosti in slikovni material so predstavljeni v Prilogi 9.

Tabela 12: Število netopirjev v cerkvi Svetega Marijinega rojstva v Gradišču v letih 2006–2019.

»-« – ni podatkov, »x« – pregled ni bil omogočen

Vrsta	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	47	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	1

Za ohranitev ketišča malih podkovnjakov v cerkvi Svetega Marijinega rojstva v Gradišču (Sevno) svetujemo izvedbo naslednjih ukrepov:

U1) Nemudoma naj se kontaktira upravljalce cerkve in sem jim predstavi pomen ohranjanja netopirjev na cerkvi.

U2) Pregleda naj se zvonik, ki je v tem letu ostal nepregledan in se preveri ali se netopirji morda zadržujejo tam, ter kakšno je stanje odprtih (predvsem polken ob zvonišču). Prav tako naj se pri upravljalcu preveri ali se je od leta 2006 spreminjalo odprtine na podstrehi oz. ali so potekala kakršnakoli dela, ki bi lahko vplivala na odprtine na podstrehi ter se skuša ugotoviti katere odprtine so nekoč uporabljali netopirji.

U3) Preveri se možnost, da so netopirji menjali ketišče, zato naj se pregleda še sosednjo cerkev sv. Petra, kjer smo v letu 2006 videli tri odrasle male podkovnjake. V kolikor so netopirji v cerkvi sv. Petra, potem varstvenih ukrepov na cerkvi Svetega Marijinega rojstva ni potrebno izvajati.

U4) V kolikor malih podkovnjakov ni v nobeni od cerkev, potem svetujemo, da se glede na zaključke terenskega ogleda izvede odprtje nekaterih možnih preletnih odprtih.

3.1.2.3 Možnosti okrnjenja ali uničenja ketišč netopirjev in priporočila za izboljšanje

3.1.2.3.1 Poročilo o možno okrnjenem ketišču malih podkovnjakov v cerkvi svete Ane (Pristava) (Natura 2000 Slovenske Konjice)

Zatočišče malih podkovnjakov je na cerkveni podstrehi znano od leta 2003, ob pregledu leta 2009 pa smo na cerkvi opazili tudi enega uhatega netopirje. Ob zadnjem pregledu leta 2015 je bilo na podstrehi opaženih 19 odraslih malih podkovnjakov, sicer se je njihovo število gibalo med 15 in 30. 29. avgusta 2019 smo mimogrede opazili, da poteka obnova cerkve svete Ane v Pristavi.

Ob obnovah se velikokrat zaprejo preletne odprtine netopirjev s čimer se uniči ketišče, zato menimo da obstaja možnost uničenja omenjenega ketišča, ki je edino zatočišče te vrste v posebnem ohranitvenem območju Natura 2000 Slovenske Konjice (SI3000061).

Najverjetnejša ključna preletna odprtina za male podkovnjake na cerkvi sv. Ane je luknja ob stiku stranske apside in cerkvene ladje med tramovi ostrešja in zidom. Manj verjetne preletne odprtine pa so tudi špranje pri slemenu in ob prelomih strehe in morebiti tudi polkna ob zvonovih.

Podrobnosti in slikovni material so predstavljeni v Prilogi 10.

Za ohranitev ketišča malih podkovnjakov na podstrehi cerkve v Pristavi, smo svetovali izvedbo naslednjih ukrepov:

U1) Nemudoma naj se kontaktira upravljalce cerkve in sem jim predstavi pomen ohranjanja netopirjev na cerkvi.

U2) Ob obnovi se mora ohraniti ključna preletna odprtina.

ZRSVN OE Celje so kontaktirali upravjalca in 7. oktobra 2019 smo opravili skupni terenski ogled (ga. Tanja Košar in ga. Ana Langerholz (ZRSVN EO Celje) in g. Jože Vogrin (župnik)) na katerem smo določili preletno odprtino, ki mora ostati odprta me in po obnovi. Sicer smo na zvoniku pod zvoniščem našli 9 malih podkovnjakov, od katerih smo lahko enega določili kot mladiča.

3.1.3 Poročanje o preteklih zabeleženih problemih varstva zatočišč netopirjev

3.1.3.1 Stanje ponovno uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Ane v Gozdu

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2017).

3.1.3.2 Stanje uničenega ketišča netopirjev v cerkvi Marije v nebesa vzete v Marija Dobju

Novih informacij ni. Stanje je treba spremljati v prihodnje (Presetnik in sod. 2017).

3.1.3.3 Stanje vzpostavljenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Ožbolta v Volčjem potoku po izvedenih ohranitvenih ukrepih

Novih informacij ni. Stanje je treba spremljati v prihodnje (Presetnik in sod. 2015).

3.1.3.4 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Janeza Krstnika v Gorenji vasi (Natura 2000 Poljanska Sora - Škofja Loka) po izvedenih ohranitvenih ukrepih

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2017).

3.1.3.5 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Petra v Selcih po delno izvedenih ohranitvenih ukrepih (Natura 2000 Selca)

11. junija 2019 smo pregledali cerkev sv. Petra v Selcih in ugotovili, da stanje ketišča še vedno ostaja neugodno. Našteli smo 123 navadnih netopirjev in štiri male podkovnjake, od katerih je bil eden v zvoniku in trije na podstrehi. Na zvoniku smo našli tudi štiri kadavre malih podkovnjakov.

Po uničenju ketišča v letu 2010 smo prvič male podkovnjake našli na podstrehi, kar kaže na izboljšanje stanje habitata, kar gre verjetno pripisati odprtju odprtin med zidom in streho na podstrehi v letu 2011. Vseeno predlagamo, da se do konca izpeljejo ukrepi kot so jih predlagali Presetnik in sod. v letu 2010. Predvsem naj se odpre dodatne odprtine na podstrehi s hkratno namestitvijo bodic proti pristajanju golobov. Naj se stanje spremlja vnaprej in ugotovi ali mali podkovnjaki kasneje v sezoni na cerkvi kotijo in tvorijo številčnejšo skupino.

3.1.3.6 Stanje uničenega ketišča v cerkvi Marijinega vnebovzvetja v Črmošnjicah po delno izvedenih ohranitvenih ukrepih

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa (Presetnik in sod. 2012).

3.1.3.7 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi Marije vnebovzete v Mariji Reki

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov tako ostajajo isti, kot so bili podani v predhodnih poročilih (Presetnik in sod. 2011, 2015).

3.1.3.8 Stanje ketišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Jožefa v Dolnjem Suhorju (Natura 2000 Dolenji Suhor) in predlog dodatnih varstvenih ukrepov

S pregledom 3. maja 2019 smo ugotovili, da se število navadnih netopirjev, ki uporabljajo zatočišče na cerkvi v Dolnjem Suhorju pri Metliki ni zvišalo v primerjavi s prejšnjimi pregledi po samem zaprtju in kasnejši izvedenih ohranitvenih ukrepih. Hkrati smo letos tekom intenzivnega monitoringa večkrat pregledali tako cerkev v Dolnjem Suhorju pri Metliki kot cerkev v Trnovcu (Priloga 14). Za določitev preletnih odprt in ugotovitev ali so bili ohranitveni ukrepi učinkoviti (vzpostavitev preletne odprtine na pročelju stavbe), smo spremljali izletavanje 24. in 27. aprila 2019.

Ugotovili smo da v cerkvi v Dolnjem Suhorju pri Metliki netopirji izletavajo preko špranj ob zamreženih odprtinah ob in nad zvoniščem južnega zvonika (slika 8). Odprtine na pročelju stavbe, ki je bila odprta z namenom ponovne vzpostavitve preletne odprtine za netopirje, netopirji niso uporabljali.

Dodatni varstveni ukrepi za ohranjanje zatočišča, ki jih predlagamo so:

U1) Ugotovljene preletne odprtine je potrebno vnaprej ohranjati in pustiti prehod med podstreho in zvonikom nezamrežen (sedaj je ob njem nastavljena mreža).

U2) Naj se nekatere odprtine ob mrežah na obeh zvonikih razširi in tako omogoči netopirjem lažji dostop, kar bo morda posledično prispevalo tudi k ponovni naselitvi večjega števila netopirjev na to zatočišče.

Slika 8: Špranje ob mrežah so preletne odprtine navadnih netopirjev na južnem zvoniku cerkvi v Dolnjem Suhorju pri Metliki. (foto: Aja Zamolo, 3. 5. 2019)

3.1.3.9 Stanje ketišča v cerkvi sv. Mohorja in Fortunata na Turškem vrhu po izvedenih ohranitvenih ukrepih

Ob pregledu cerkve 11. junija 2019 smo ugotovili, da golobi na podstrehi cerkve niso več prisotni in da je bila izvedena večina predlaganih ukrepov iz leta 2011 (Presetnik in sod. 2011). Popravljen je na režah polken ob zvonišču in pločevina, ki prekriva okno na podstrehi je pritrjena na način, da še vedno ohranja špranjo širine 5 cm na obodu okna. Špranje na stiku streha – zid so ostale, vendar jih golobi na uporabljajo. Število netopirjev je bilo pričakovano.

S tem pregledom končujemo poročanje o tem mestu.

3.1.3.10 Stanje ketišča navadnih netopirjev in malih podkovnjakov v cerkvi sv. Kozme in Damijana v Krki (Natura 2000 Krška jama) po izvedenih ohranitvenih ukrepih

18. julija 2019 smo pregledali cerkev sv. Kozme in Damijana v Krki. Za razliko od pregleda 2017 tokrat nismo našli ne navadnih netopirjev in ne malih podkovnjakov. Stanje tako ostaja nespremenjeno – netopirji se niso vrnili na zatočišče, v zvoniku pa še vedno gnezdi večje število golobov.

Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2017):

U1) Izvede naj se opazovanje izletavanja golobov in netopirjev ter ugotovi natančna mesta preletnih odprtih.

U2) Na podlagi opazovanj naj se izvedejo dodatni ohranitveni ukrepi, ki bodo omogočali vstop netopirjev in preprečevali vstop golobov v stavbo.

3.1.3.11 Stanje ponovno uničenega ketišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Janeza Evangelista v Dobličah (Natura 2000 Dobličica)

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015b).

3.1.3.12 Stanje ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Nikolaja v Podturnu pri Dolenjskih Toplicah (Natura 2000 Kočevsko)

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2017).

3.1.3.13 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Ane v Grahovem ob Bači

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa (Presetnik in sod. 2011).

3.1.3.14 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi Marijinega Imena na Sveti planini po delno izvedenih ohranitvenih ukrepih

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov tako ostajajo isti, kot so bili podani v predhodnih poročilih (Presetnik in sod. 2011, 2015b).

3.1.3.15 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Nikolaja v Šmiklavžu

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih (Presetnik in sod. 2011, 2017).

3.1.3.16 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Andreja v Makolah

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa (Presetnik in sod. 2007, 2010).

3.1.3.17 Stanje uničenega ketišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Marjete v Gorišnici

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa (Presetnik in sod. 2008, 2009).

3.1.3.18 Stanje ketišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Martina v Kobilju (Natura 2000 Goričko)

Presetnik (2019) je juniju opravil tri preglede ketišča v cerkvi sv. Martina v Kobilju. V pregledu 22. junija 2019 so našli 153 odraslih in 52 mladičev navadnih netopirjev, kar nakazuje na to, da se število na zatočišču po obnovi veča.

Iz teh podatkov zaključujemo kot že v predhodnem poročilu, da če se bo trend večanja števila nadaljeval, je možno, da se netopirji naseljujejo nazaj. Menimo, da je treba popolnoma izvesti ukrepe, ki so bili predlagani v predhodnih poročilih monitoringa (Presetnik in sod. 2012, 2014).

3.1.3.19 Stanje okrnjenega ketišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Jakoba v Dolu pri Hrastniku

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa (Presetnik in sod. 2011, 2015).

3.1.3.20 Stanje ketišča malih podkovnjakov v cerkvi Marije vnebovzete na Svetem Vrhu po izvedenih ohranitvenih ukrepih

13. junija 2019 smo preverili stanje ketišča malih podkovnjakov v cerkvi Marije vnebovzete na Svetem Vrhu in ugotovili, da je stanje enako letu 2016. Število podkovnjakov se ni vrnilo na izhodiščno stanje, našli smo jih 10, in so viseli tako na zvoniku kot na podstrehi. Okrogla odprtina in nameščene bodice proti pristajanju golobov v letu 2013 tako očitno deluje kot preletna odprtina.

S tem pregledom končujemo poročanje o tem mestu, vendar opozarjamo na zaveso, s katero je zagnjen prehod med zvonikom in podstreho, na katero so že opozorili Presetnik in sod. v poročilu leta 2012. Zavesa je namreč na pol odgrnjena, za zagrinjanjem pa obstaja možnost, da se netopirje zapre v zvonik, na katerem ni očitnih preletnih odprtin.

Ohranitveni ukrepi za vnaprej:

Predlagamo, da se prehod med zvonikom in podstreho bodisi popolnoma odpre ali pa zapre v času, ko netopirjev ni na zatočišču, v izogib zapiranju netopirjev v del zatočišča brez očitnih preletnih odprtin.

3.1.3.21 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovernjakov v cerkvi sv. Jakoba v Topolšici

Ob pregledu cerkve sv. Jakoba v Topolšici 16. julija 2019 smo ugotovili, da je bila odprtina med podstreho in zvonikom prekrita s pleksi steklom, prej nameščene mreže, pa so bile odstranjene, kot je bilo predlagano v letu 2017 (Presetnik in sod. 2017). Poleg tega sta bili zaprti še spodnji lini na zvoniku, medtem ko zgornji ter odprtine ob (4) in nad (4) zvoniščem ostajajo odprte. Podkovernjaki so na ketišču prisotni v pričakovanem številu, večinoma na zvoniku. Štiri živali smo videli tudi na podstrehi, vendar so preletne odprtine najverjetneje v delu podstrehe, ki je prenizek, da bi jih lahko natančneje določili. Ketišče je dobro ohranjeno, preletne odprtine naj se v prihodnje ne zapirajo.

S tem poročilom končujemo poročanje o tem mestu.

3.1.3.22 Stanje domnevno uničenega ketišča uhatih netopirjev v cerkvi sv. Antona Puščavnika v Škrbini

Novih informacij ni. Stanje ketišča je potrebno nadzorovati tudi v prihodnje (Presetnik in sod. 2017).

3.1.3.23 Stanje ponovno vzpostavljenega ketišča malih podkovernjakov v cerkvi sv. Lenarta v Mali Ligojni (Natura 2000 Ligojna) po izvedenih ohranitvenih ukrepih

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2017).

3.1.3.24 Stanje uničenega ketišča malih podkovernjakov v cerkvi sv. Klemna v Rodinah (Natura 2000 Rodine) po izvedenih ohranitvenih ukrepih

Novih informacij ni. Stanje naj se spremlja v prihodnje (Presetnik in sod. 2017).

3.1.3.25 Stanje uničenega ketišča velikih podkovernjakov v cerkvi sv. Ane v Leskovcu (Natura 2000 Ajdovska jama) po izvedenih ohranitvenih ukrepih

Novih informacij ni. Stanje naj se spremlja v prihodnje, izvedejo pa naj se ukrepi predlagani v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2017).

3.1.3.26 Ponovno uničeno ketišče malih podkovernjakov v cerkvi sv. Urha na Slančjem vrhu

Cerkev sv. Urha je kot ketišče malih podkovernjakov znano od leta 2007. V njem se je v letih 2007–2011 zadrževalo manjše število netopirjev. Med pregledom ketišča 14. junija 2019 v stavbi nismo našli netopirjev, našli pa smo golobe, ki so bili verjetni vzrok za zamreženje.

Ketišče vodimo kot uničeno že od leta 2014, ko sta bili zamreženi lini nad zvonovi. V letu 2017 so bile na najnižjo lino v zvoniku nameščene bodice proti pristajanju golobov (obvestilo g. Gregor Kalan ZRSVN OE Celje), vendar je bila lina v času pregleda 2019 zadelana s pločevino, v zvoniku pa smo našli enega ujetega goloba. Namesto enega izmed polken ob zvonovih so bile nameščene mreže, z večjo odprtino velikosti 10×5, najverjetneje narejeno prav zaradi netopirjev. Ugotoviti je potrebno ali to odprtino uporabljajo za vstop v zvonišče golobi. V primeru, da jo uporabljajo golobi, naj se zapre in se odpre lini nad zvoniščem ter se ju opremi z bodicami proti pristajanju golobov, kot so že predlagali Presetnik in sod. (2014).

Svetujemo izvedbo naslednjih ukrepov, podobno kot Presetnik in sod. (2014):

U1) Nujno je potrebno preveriti stanje odprtih nad zvonovi in ugotoviti kje v zvonik vstopajo golobi.

U2) Če je možno naj se lini nad zvoniščem odpre in nanje namesti bodice proti pristajanju golobov ter se po potrebi zapre odprtino v mreži ob zvonovih.

U3) Dodatno se lahko preveri ali bi se lahko npr. na podstrehi uredilo preletne odprtine, ki bi bile manj opazne za golobe in zato ukrepa U1 in U2 ne bi bila potrebna.

3.1.3.27 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Janeza Krstnika v Oslici po izvedenih ohranitvenih ukrepih

Kotiče je ponovno vzpostavljeno. Kotiče malih podkovnjakov, uhatih netopirjev in zatočišče posameznih navadnih/ostrouh netopirjev je na stavbi znano od leta 2006, leta 2014 pa smo kotiče začeli obravnavati kot uničeno, saj so zaradi prisotnosti golobov bile zamrežene vse preletne odprtine malih podkovnjakov, medtem ko so uhati netopirji še kotili na cerkvi (Presetnik in sod. 2014). Ob pregledu 15. junija 2019 smo videli 28 odraslih malih podkovnjakov, 3 uhate netopirje in 4 pozne netopirje. S tem smo potrdili, da so bili v letu 2015 na stavbi izvedeni predlagani ohranitveni ukrepi (Presetnik in sod. 2014) in so imeli pozitiven učinek, a kljub temu število netopirjev ni enako kot pred zamreženjem. Stanje habitata je z izvedenimi ohranitvenimi ukrepi enako kot pred uničenjem, zato lahko po še enem pregledu poročanje zaključimo.

3.1.3.28 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v nekdanji osnovni šoli v Erzelju

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa (Presetnik in sod. 2014).

3.1.3.29 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v hiši Kodreti 9

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa (Presetnik in sod. 2014).

3.1.3.30 Stanje domnevno uničenega ketišča poznih netopirjev v cerkvi sv. Družine v Selih

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa (Presetnik in sod. 2014).

3.1.3.31 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Jerneja v Pečeh (Natura 2000 Kandrše - Drtiščica)

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015b).

3.1.3.32 Stanje ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Štefana v Sušici po izvedenih ohranitvenih ukrepih

Kotičče je ponovno vzpostavljeno. Kotičče malih podkovnjakov je na stavbi znano od leta 2007, leta 2014 pa smo kotičče začeli obravnavati kot uničeno, saj so zaradi prisotnosti golobov bile zamrežene preletne odprtine (Presetnik in sod. 2014). Ob pregledu 15. junija 2019 smo videli 32 odraslih malih podkovnjakov ter 2 odrasla velika podkovnjaka. Njihova prisotnost potrjuje, da so bili v letu 2015 na stavbi izvedeni primerni predlagani ohranitveni ukrepi (Presetnik in sod. 2014), število netopirjev pa je še višje kot ob začetku monitoringa. Stanje habitata je z izvedenimi ohranitvenimi ukrepi enako kot pred uničenjem, zato lahko po še enem pregledu poročanje zaključimo.

3.1.2.33 Stanje ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Lucije v Kalu po izvedenih ohranitvenih ukrepih

Kotičče je ponovno vzpostavljeno, vendar so na zatočišču znova prisotni golobi. Vsi ukrepi, ki so bili predlagani v letu 2014 (Presetnik in sod.) po okrnjenju ketišča, so bili izpeljani. Ob pregledu 15. junija 2019 smo videli 28 odraslih malih podkovnjakov na zvoniku in 60 na podstrehi. Med letošnjim pregledom smo znova opazili golobe v zvoniku. Ti najverjetneje preletavajo skozi odprtino nad zvonovi v velikosti 50×50 cm, vendar je to potrebno preveriti.

Za ohranitev ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Lucije v Kalu svetujemo izvedbo naslednjih dodatnih ukrepov, da se golobe izključi iz zvonika:

U1) Ugotoviti je treba kje v stavbo vstopajo golobi. Če vstopajo skozi odprtino nad zvonovi je le to potrebno zapreti.

3.1.3.34 Dodatno okrnjeno ketišče malih podkovnjakov v cerkvi sv. Lamberta v Šentlambertu

7. junija 2019 smo pregledali ketišče in ugotovili, da je ketišče okrnjeno. Kotičče malih podkovnjakov je v tej cerkvi poznano od leta 2007. Med letoma 2007 in 2019 se je na ketišču zadrževalo 60–110 odraslih netopirjev (tabela 13), letos pa smo jih na podstrehi našli 80. Na zvoniku ni bilo nobenih netopirjev ali svežih znakov prisotnosti netopirjev.

Že v letu 2014 smo ketišče začeli obravnavati kot okrnjeno zaradi zaprtih lin na zvoniku in zapiranju notranjih preletnih odprtih med zvonikom in podstreho ter spodnjim delom zvonika in zvoniščem (Podgorelec 2014). S pregledom v letošnjem letu smo ugotovili, da se v letu 2014 predlagani ukrepi niso izvedli, in da se je stanje ketišča z zapiranjem odprtih tudi na podstrehi še poslabšalo. Na treh od štirih odprtih na podstrehi so bile leta 2017 nameščene lesene »rože« in mreže, kar je tudi datirano na okvirjih. Na prehodu med zvonikom in podstreho ter na prehodu v zvonišče so namesto loput prav tako namestili mreže, za netopirje neprimernih velikosti (1×1 cm), saj poleg tega, da jim preprečujejo notranje prelete v zatočišču, predstavljajo tudi grožnjo, da bi se vanje zapletli in poginili, kot je to bilo videno že v mnogih primerih.

Podrobnosti in slikovni material so predstavljeni v Prilogi 11.

Tabela 13: Število netopirjev v cerkvi sv. Lamberta v Šentlambertu v letih 2007–2019.

»-« – ni podatkov

Vrsta	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	61	-	-	113	-	-	-	103	-	-	-	-	80

Za ohranitev ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Lamberta v Šentlambertu podobno kot Presetnik in sod. (2014) svetujemo izvedbo naslednjih ukrepov:

U1) Nemudoma naj se kontaktira upravljalce cerkve in sem jim predstavi pomen ohranjanja netopirjev na cerkvi.

U2) Iz treh okroglih odprtih na podstrehi, kjer so bile v letu 2017 nameščene »rože« in mreže, naj se odstrani mreže. Četrto sicer nezamreženo in popolnoma odprto odprtino na vzhodnem delu podstrehe pa naj se ohrani v stanju kot je.

U3) V primeru, da odprtino brez nameščenih »rož« začnejo uporabljati golobi, naj se nanjo namestijo bodice proti pristajanju golobov.

Če se želi vzpostaviti ponovno ketišče tudi na zvoniku naj se:

U5) Trajno odstraniti mreži, ki onemogočata prelet med podstreho in spodnjim delom zvonika ter prostorom v zvoniku nad zvoniščem.

U6) Za lažje odstranjevanje morebitnega netopirskega gvana je priporočljivo, da se po podestih zvonika in na zvonišču, morda tudi na podstrehi, pogrne plastična ponjava.

3.1.3.35 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Štefana v Zgornjih Kosezah pri Moravčah (Natura 2000 Kandrše - Drtjščica)

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa (Presetnik in sod. 2013).

3.1.3.36 Stanje ogroženega ketišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Lovrenca v Juršincih (Natura 2000 Juršinci)

11. junija 2019 smo pregledali ketišče navadnih netopirjev v cerkvi sv. Lovrenca v Juršincih in ugotovili, da je stanje ketišča ugodno. Netopirji so bili na ketišču v pričakovanem številu, polkna, za katera je obstajala možnost, da se bodo zaradi prisotnosti golobov zamrežila, pa so se zamenjala in reže ostale za netopirje prehodne. Edina sprememba je zaprtje prehoda med zvonikom in podstreho, ki pa ob preletnih odprtinah tako na podstrehi kot na zvoniku, ne vpliva na stanje ketišča. S tem poročilom zaključujemo poročanje o tem mestu.

3.1.3.37 Stanje okrnjenega ketišča navadnih netopirjev v cerkvi Marijinega vnebovzetja v Apačah

Pri pregledu 4. junija 2019 smo na cerkveni podstrehi našli tri odrasle navadne netopirje, kar je enako število kot predhodno leto. Očitnih preletnih odprtih tudi tokrat nismo našli. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu (Presetnik in sod. 2018).

3.1.3.38 Stanje ogroženega kotišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Ladislava v Beltincih

6. junija 2019 smo pregledali kotišče navadnih netopirjev v cerkvi sv. Ladislava v Beltincih in ugotovili, da je stanje kotišča ugodno. Netopirji so bili na kotišču v pričakovanem številu, odprtine, za katere je obstajala možnost, da se bodo zaradi obnove zaprle, ostajajo za netopirje prehodne. Obnova spodnjega dela cerkve (zidov) ni potekla, v primeru, da se bo to zgodilo, je potrebno upoštevati predlagane ukrepe, ki so jih navedli Presetnik in sod. (2014) in ohranjati trenutne preletne odprtine za navadne netopirje. S tem poročilom zaključujemo poročanje o tem mestu.

3.1.3.39 Stanje domnevno poslabšanega ohranitvenega stanja zatočišča dolgokrilih netopirjev v jami Belojača (Natura 2000 Boč - Haloze - Donačka gora)

Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa (Presetnik in sod. 2014).

3.1.3.40 Stanje uničenega kotišča vejicatih netopirjev v osnovni šoli Naklo – podružnica Podbrezje, Podbrezje 120 po delno izvedenih ohranitvenih ukrepih

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa (Presetnik in sod. 2015b, 2017).

3.1.3.41 Stanje kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Janeza Krstnika (Ivan) v Šebreljah

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015b).

3.1.3.42 Stanje uničenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Mohorja v Moravčah pri Gabrovki

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa (Presetnik in sod. 2013, 2015b).

3.1.3.43 Stanje domnevno izboljšanega uničenega občasnega zatočišča netopirjev v cerkvi sv. Neže na Brinjevi Gori

Novih informacij ni. Stanje odprtin je treba preveriti v prihodnje (Presetnik in sod. 2016).

3.1.3.44 Stanje ogroženega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Vida v Hudinji

19. junija 2019 smo pregledali cerkev sv. Vida v Hudinji prvič po letu 2013, ko je v času porodniških skupin malih podkovnjakov potekala popolna obnova kritine. Preletne odprtine na cerkvi so ostale nespremenjene, tako da stanje habitata ni okrnjeno. Kljub temu je število malih podkovnjakov manjše kot v pregledih 2006 in 2007 ko smo jih našli 58 oz. 49. Ker zmanjšanje števila ne pripisujemo trenutnemu stanju kotišča, temveč hladnemu vremenu, s tem poročilom zaključujemo poročanje.

3.1.3.45 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Marije Device Lavretanske v Suši (Natura 2000 Ratitovec)

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov zato ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015b).

3.1.3.46 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi Marijinega vnebovzetja v Zalem Logu

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov zato ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015b).

3.1.3.47 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Janeza Nepomuka v Novi Oselici po izvedbi ohranitvenih ukrepov

Novih informacij ni. Stanje je potrebno spremljati še naprej (Presetnik in sod. 2016).

3.1.3.48 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Egidija v Srednji Beli

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015b).

3.1.3.49 Stanje ketišča v cerkvi Device Marije na Pesku, Slake po izvedenih ohranitvenih ukrepih

Novih informacij ni. Po še enem pregledu se lahko zaključi posebno poročanje o tem mestu (Presetnik in sod. 2017).

3.1.3.50 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi Device Marije vnebovzete v Spodnji Idriji

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015b).

3.1.3.51 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi Matere Božje v Dobravi

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015b).

3.1.3.52 Stanje uničenega ketišča v cerkvi presvete Trojice v Potovem vrhu

6. junija 2019 smo ugotovili, da so bili delno izvedeni ukrepi, za katere se je s ključarjem dogovorilo v letu 2014. Ukrep, da se mreže popolnoma umakne in namesti bodice proti pristajanju golobov, ki je bil predlagan v letu 2015 (Presetnik in sod. 2015) ni bil izveden. Kljub temu so se mali podkovnjaki vrnili na ketišče, in sicer smo našli 6 odraslih in 5 mladičev. Ob uničenju ketišča v letu 2015 je bilo najdenih nekaj kadavrov, kar bi lahko bil razlog za manjše število netopirjev na ketišču. Stanje je treba spremljati še v prihodnje.

Dodatni varstveni ukrepi:

U1) V dogovoru z upravljalcem naj se še nekoliko odmakne mreže na linah v zvoniku (10 cm).

3.1.3.53 Stanje domnevno uničenega ketišča poznih netopirjev v cerkvi sv. Andreja v Mošnjah

Novih informacij ni. Splošni predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa (Presetnik in sod. 2015b, 2017).

3.1.3.54 Stanje domnevno uničenega ketišča uhatih netopirjev v cerkvi Marijinega vnebovzjetja v Cirkovcah

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015b).

3.1.3.55 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Martina v Kalu pri Krmelju

13. junija smo pregledali cerkev in našli pričakovano število netopirjev. V letu 2015 predlagani ukrepi (Presetnik in sod. 2015) so bili večinoma izvedeni. Stanje populacije je dobro, saj je število netopirjev naraslo narašča. Zato zaključujemo poročanje o tem mestu.

3.1.3.56 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi Lurške Matere božje na Polšniku (Natura 2000 Polšnik)

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015b).

3.1.3.57 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Marije Magdalene v Kriški vasi

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015b).

3.1.3.58 Stanje okrnjenega ketišča velikih podkovnjakov in vejicatih netopirjev v hiši Mestni trg 27 v Metliki (Natura 2000 Metlika)

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2018).

3.1.3.59 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Uršule na Golobinjku

Ob pregledu stavbe 6. julija smo ugotovili, da ukrepi predlagani v letu 2015 (Presetnik in sod. 2015) niso bili izvedeni. Število netopirjev se je sicer od pregleda v letu 2015 zvišalo, vendar je habitat še vedno okrnjen. Netopirji so bili po odprtju prehoda iz podstrehe na lopo spet na podstrehi kot v pregledih pred zamreženjem. Našteli smo 11 odraslih malih podkovnjakov.

Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015b).

3.1.3.60 Stanje domnevno okrnjenega ali uničenega ketišča malih podkvnjakov v cerkvi sv. Duha v Libušnjah

29. junija 2019 smo pregledali stavbo prvič po prenovi v letu 2015, za katero so predlagali ukrepe Presetnik in sod. (2015b). Na zvoniku smo našli 115 odraslih malih podkvnjakov ter 18 odraslih vejicatih netopirjev. Število netopirjev se je tako še povečalo v primerjavi s prejšnjimi pregledi, stanje habitat pa ostaja ugodno. Zaprla se je ena odprtina na podstrehi, odprla pa ena lina na zvoniku, ki je bila v letu 2015 zaprta. Sicer ostajajo notranje odprtine nespremenjene. S tem zaključujemo poročanje o tem mestu.

3.1.3.61 Stanje domnevno okrnjenega ali uničenega ketišča poznih netopirjev v cerkvi sv. Andreja v Gočah

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015b).

3.1.3.62 Stanje ogroženega ketišča malih podkvnjakov v Graščini Pri Gradu (Natura 2000 Kočevsko)

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2016).

3.1.3.63 Stanje domnevno okrnjenega ali uničenega ketišča malih podkvnjakov v stari hiši nasproti hiše Sveti Peter 86

Obnova še vedno poteka, vendar nismo mogli opraviti pregleda notranjosti. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015b).

3.1.3.64 Stanje ponovno uničenega ketišča južnih podkvnjakov in vejicatih netopirjev v cerkvi sv. Petra in Pavla v Brestanici (Natura 2000 Brestanica)

Novih informacij ni. Stanje je treba spremljati v prihodnje kot je predlagano v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2018).

3.1.3.65 Stanje uničenega ketišča malih podkvnjakov v cerkvi sv. Egidija v Kočnem ob Ložnici (Natura 2000 Kočno ob Ložnici)

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2016).

3.1.3.66 Stanje okrnjenega ketišča navadnih netopirjev v Rivčji jami (Natura 2000 Krka s pritoki)

7. junija 2019 smo jamo pregledali in netopirji so bili prisotni v pričakovanem številu. Markacije so še vedno prisotne na dostopnih poteh do jame. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2016).

3.1.3.67 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovernjakov v cerkvi sv. Križa v Gornjih Dolah

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2016).

3.1.3.68 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovernjakov v cerkvi sv. Mohorja in Fortunata v Podgori

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2016).

3.1.3.69 Stanje okrnjenega ketišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Križa v Vinici

13. maja 2019 smo opravili pregled zatočišča navadnih netopirjev in ugotovili, da je število netopirjev pričakovano oz. se večja, saj smo našli kar 792 odraslih netopirjev. Na zatočišču so v letu 2017 namestili podest nad zvonovi, v katerem so pustili odprtino velikosti 60×60 cm, za prehajanje netopirjev in vzdrževalcev stavbe. Ostali ukrepi, ki so jih za izboljšanje zatočišča predlagali Presetnik in sod. (2017) niso bili upoštevali.

S strani ZRSVN OE Novo mesto je bila 20. septembra organizirana čistilna akcija (po informacijah g. Andreja Hudoklina), med katero je bilo odnesenih 20 vreč gvana, predvsem iz prostora nad zvoniščem. G. Anton Gnidovec (župnik) nas je obvestil, da ja bilo pet vreč odnesenih že sredi poletju, in sicer z zvonišča. Količina gvana, ki je bila odnesena (25 vreč) je posledica dvoletne prisotnosti netopirjev.

Pregled v letu 2019 kot tudi podatki, ki so nam jih z jesenskega pregleda cerkve v Trnovcu in Vinici poslali izvajalci LIFE-IP NATURA.SI kažejo da tudi finejše mreže, ki so že nameščene na dveh oknih in naj bi oblikovale zunanje niše, ne opravljajo svoje funkcije kot bi želeli, saj smo v njih opazili več mrtvih netopirjev. Vzrok smrti ni zapletanje v same mreže, temveč pogin v špranjah med mrežami in zidom, saj nekateri netopirji zaradi načina namestitve mrež ne najdejo izhoda.

Tako dolgoročne kot kratkoročne ukrepe svetujemo torej kot Presetnik in sod. (2017) z izjemo namestitve finejših mrež, ki so se zaradi načina namestitve izkazale za škodljive za netopirje in predlagamo:

U1) Popolnoma naj se odstrani vse mreže ob oknih na zvonišču.

3.1.3.70 Stanje uničenega ketišča navadnih netopirjev v cerkvi Matere Božje v Drtiji

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2017).

3.1.3.71 Stanje uničenega ketišče v cerkvi sv. Urbana v Grabrovcu

Novih informacij ni. G. Andrej Hudoklin (ZRSVN OE Novo mesto) se je z upraviteljem stavbe dogovoril, da se bo naredila nova preletna odprtina pri apsidi cerkve (Presetnik in sod. 2018).

3.1.3.72 Stanje uničenega ketišča malih podkovernjakov v cerkvi sv. Jurija v Ihanu (Natura 2000 Ihan)

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2017).

3.1.3.73 Izboljšano stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Jedrti Nivelske v Sedražu

Z letošnjim pregledom 10. junija smo potrdili da so bili v letu 2017 na stavbi izvedeni ohranitveni ukrepi kot so jih predlagali Presetnik in sod. (2017), a kljub temu število netopirjev ni enako kot pred zamreženjem. To stanje je tudi pričakovano, saj smo v letu 2017 našli nekaj kadavrov, netopirji pa so bili skoraj popolnoma izključeni. Stanje habitata je z izvedenimi ohranitvenimi ukrepi enako oz. še izboljšano kot pred uničenjem, zato lahko po še enem pregledu poročanje zaključimo.

3.1.3.74 Stanje okrnjenega ketišča poznih netopirjev v cerkvi sv. Mihaela v Žetalah

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2017).

3.1.3.75 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Lenarta v Kandršah

Ob pregledu 10. junija 2019 smo našli pričakovano število malih podkovnjakov. V letu 2017 predlagani ukrepi (Presetnik in sod. 2017) se niso izpeljali. Kljub temu, da habitat ostaja delno okrnjen, je stanje populacije dobro, saj je število naraslo. Zato zaključujemo poročanje o tem mestu.

3.1.3.76 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Neže na Lopati

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2017).

3.1.3.77 Stanje močno okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi Matere božje v Šinkovem turnu (Natura 2000 Rašica)

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2017).

3.1.3.78 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Florjana v Trzinu (Natura 2000 Rašica)

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2017).

3.1.3.79 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v gradu Pišece (Natura 2000 Orlica)

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2017).

3.1.3.80 Stanje ketišča malih podkovnjaku v Slivniškem gradu - Dvorec Čreta

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2018).

3.1.3.81 Stanje ketišča malih podkovnjakov v cerkvi Marije Snežne v Obeluncu (Goče)

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2018).

3.1.3.82 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v Cerkvi sv. Jakoba v Strahomeru (Natura 2000 Krimsko hribovje – Menišija)

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2018).

3.1.3.83 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Ane v Hraščah

Kotišče malih podkovnjakov in zatočišče posameznih velikih podkovnjakov je v stavbi znano od leta 2007 (tabela 14). Ob letošnjem spremljanju izletavanja iz cerkve svete Ane v Hraščah, 12. junija 2019, smo potrdili naše predvidevanje, da netopirji izletavajo skozi majhno luknjo na stiku zida cerkve in zakristije na zadnjem delu stavbe. Našteli smo 28 malih podkovnjakov, ki so izleteli ob začetku večera. Preletno odprtino, ki jo netopirji uporabljajo je treba ohranjati tudi vnaprej oz. odpreti odprtine, ki so bile zaprte v letu 2017, da je ketišče ohrani.

Dodatni varstveni ukrepi:

U1) Zagotoviti, da se edina preletna odprtina ne zapre. Ker je odprtina posledica slabega vzdrževanja stavbe in se bo ob morebitni obnovi najverjetneje zaprla, je potrebno upravljalce obvestiti o pomenu le te odprtine in v primeru zaprtja odpreti kakšno od prej uporabljenih preletnih odprtin, ki so bile zaprte v letu 2017.

Tabela 14: Število netopirjev v cerkvi sv. Ane v Hraščah v letih 2007–2019.

»-« – ni podatkov

Vrsta	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	0	-	-	4	-	1	1	1	1	0	-	1	0
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	25	-	-	23	-	79	35	19	56	20	-	10	28

3.1.3.84 Stanje uničenega ketišča v cerkvi sv. Jožefa v Hruševici (Natura 2000 Kras)

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2018).

3.1.3.85 Stanje uničenega ketišča netopirjev v cerkvi sv. Antona Puščavnika v Verdu

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2018).

3.1.3.86 Stanje uničenega ketišča netopirjev v cerkvi sv. Andreja v Gočah

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2018).

3.1.3.87 Stanje uničenega ketišča v cerkvi sv. Peter v Dvoru pri Polhovem Gradcu (Natura 2000 Podreber – Dvor)

Kotičče malih podkovnjakov je v stavbi znano od leta 2003. Od pregleda leta 2006 na zatočišču nismo več zabeležili netopirjev (pregledi so bili opravljeni še v letu 2007, 2010 in 2019). Kot zapisano že v poročilu leta 2006 (Presetnik in sod. 2006), so ob obnovi leta 2004/2005 zamrežili okna na podstrehi. Med leti 2006 in 2010 je bila na pobudo ZRSVN odmaknjena ena izmed mrež, vendar je le ta popolnoma odpadla in so se na podstreho naselili golobi, zato je bila v letu 2010 ponovno zamrežena (Presetnik in sod. 2010).

V času pregleda 28. junija 2019 smo na podstrehi opazili večje število golobov, ki najverjetneje prehajajo na podstreho tako preko špranj med zidom in streho, kjer so umaknjene mreže kot preko špranje ob okrogli odprtini na podstrehi.

Dodatni varstveni ukrepi:

U1) Zaradi ponovne naselitve golobov predlagamo spremljanje izletavanje golobov, da se natančno določi odprtine, ki jih golobi uporabljajo za vstop na podstreho. V skladu s temi podatki bomo nato določili nadaljnje ukrepe, ki bodo najverjetneje izhajali iz predlogov, ki smo jih podali v letu 2010 (Presetnik in sod. 2010).

Tabela 15: Število netopirjev v cerkvi sv. Petra v Dvoru pri Polhovem Gradcu v letih 2007–2019.

»-« – ni podatkov

Vrsta	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	20	-	-	0	0	-	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	0

3.1.3.88 Dodatno okrnjeno ketišče v cerkvi sv. Martina v Gornjem Rogatcu

14. junija 2019 smo pregledali kotičče malih podkovnjakov in vejicatih netopirjev v cerkvi sv. Martina v Gornjem Rogatcu. Kljub dobremu številčnemu stanju, vodimo stavbo kot kotičče z okrnjenim habitatom, saj so netopirji bili izključeni iz zvonika in so omejeni na prostor podstrehe, kjer so preletne odprtine ostale nespremenjene. O možnosti okrnjenja kotičča v Gornjem Rogatcu smo že opozarjali v letu 2017 (Presetnik in sod. 2017).

Za ohranitev kotičča malih podkovnjakov in vejicatih netopirjev v cerkvi sv. Martina v Gornjem Rogatcu svetujemo izvedbo naslednjih ukrepov, ki bodo med drugim kotičče vrnil v prvotno stanje:

U1) Upravljalce oz. skrbnike naj se seznanijo z biologijo netopirjev in pomenom ohranjanja njihovih kotičč.

U2) Odstrani naj se mreže iz odprtin na zvoniku in skuša z dodatnim podestom ali ponjavami zavarovati mehanizacijo zvonov pred onesnaženjem z gvanom, ki je bilo glavni razlog za izključitev netopirjev iz zvonika.

U3) S položitvijo ponjav naj se omogoči lažje odstranjevanje gvana.

3.1.3.89 Stanje ketišča malih podkovnjakov v cerkvi Marijinega vnebovzetja v Čemšeniku

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2017).

3.1.4 Dodatna svetovanja

3.1.4.1 Svetovanje ob ureditvi nove osvetlitve na cerkvi Ecce Homo, Tri fare v Rosalnicah

Na prošnjo g. Andreja Hudoklina (ZRSVN OE NM) smo 26. aprila 2019 spremljali izletavanje netopirjev iz cerkve Ecce homo (Tri fare, Rosalnice), da bi določili preletne odprtine netopirjev. V prostoru nad zvonovi je namreč zelo pomembno ketišče navadnih netopirjev, ki smo jih ob času pregleda na podstrehi zvonika našli 40.

Okoli cerkva je že nameščenih šest reflektorjev, od katerih pa dva še nista imela maske za zmanjšanje svetlobnega onesnaženja. Reflektorji v času pregleda tudi še niso sijali. G. Hudoklin pa nam je posredoval predloga osvetlitve cerkev Ecce homo izvajalca Euromix d.o.o..

Vsi netopirji so za preletno odprtino uporabljali izključno špranjo ob loputi na strehi zvonika, čeprav je na zahodni strani zvonika prisotna še špranja med streho in zidom, ki bi sicer predstavlja možno preletno odprtino, a so jo v času pregleda uporabljali izključno hudourniki (*Apus apus*).

Na podlagi terenskih opazovanj smo oblikovali priporočila za zmanjševanje vpliva osvetlitve na ohranitveno stanje ketišča navadnih netopirjev v cerkvi Ecce homo. Predloge smo grafično vrisali na tudi na posredovane zasnove osvetlitve cerkev izvajalca Euromix.

Nova osvetlitev že sama po sebi pomeni spremembo v habitatu in poslabšanje stanja splošnega habitata. Zato naj se osvetlitev zvonika in okolice zmanjša koliko je to le mogoče.

Podrobnosti in slikovni material so predstavljeni v Prilogi 12.

Svetovali smo da:

U1) Severna in vzhodna stran zvonika ostaneta popolnoma neosvetljeni, zaradi ohranjanja stanja preletne odprtine in letalnih poti netopirjev.

U2) Streha zvonika in podstreha ladje naj ostaneta neosvetljeni, prav tako zaradi zgoraj navedenih razlogov.

U3) Zaradi zmanjševanja stresa pri izletavanju iz zatočišča in vračanju netopirjev v zatočišče, naj se osvetljevanje prižge uro in pol po sončnem zahodu ter se ugasne ob 23:00.

U4) V kolikor bo monitoring v prihodnjih letih pokazal zmanjšanje števila netopirjev na podstrehi, se mora vsa osvetlitev cerkev ugasniti.

3.1.4.2 Svetovanje ob ureditvi nove osvetlitve na cerkvi Matere Božje v Vinici (Žeželj)

Zaradi namere ureditve nove osvetlitve na cerkvi Matere Božje v Vinici smo stavbo pregledali 13. maja skupaj z g. Andrejem Hudoklinom (ZRSVN OE Novo mesto) in svetovanje glede ureditve opravili ustno oz. na samem mestu. Na cerkvi smo sicer našli 4 kadavre malih podkovnjakov, in sicer v mrežah, ki razmejujejo zvonik in podstreho ter na zamreženem oknu podstrehe. Svežega gvana, ki bi nakazovalo prisotnost netopirjev nismo našli, zato sklepamo, da je z zamreženjem

zatočišče bilo uničeno. Predlagamo, da se zamrežene odprtine na cerkvi ponovno odprejo, da se zatočišče oz. možno kotišče malih podkovnjakov spet vzpostavi.

3.1.4.3 Seznam sakralnih objektov s potrjeno prisotnostjo netopirjev iz zbirke Centra za kartografijo favne in flore

Na prošnjo izvajalca osvetljevanja Euromix d.o.o. in na pobudo g. Andreja Hudoklina (ZRSVN OE NM) smo pripravili pregled podatkov o prisotnosti netopirjev v sakralnih objektih, s katerimi razpolagamo.

Glede na zbirko podatkov Centra za kartografijo favne in flore je bilo na dan 9. maja 2019 za prisotnost netopirjev v stavbah pregledanih nekaj manj kot 1600 sakralnih objektov (cerkve, samostani, kapele in kapelice). Prisotnost netopirjev je bila na podlagi opažanj živih živali, najdb kadavrov ali gvana potrjena na 1271 stavbah tega tipa. To predstavlja kar 80 % vseh pregledanih sakralnih stavb.

Opozarjamo pa, da je veliko stavb kulturne dediščine (npr. v Slovenji naj bi obstajalo okrog 3000 cerkva in 800 gradov ter dvorcev) še nepreverjenih glede prisotnosti netopirjev, katere je potrebno upoštevati pri razmisleku pri njihovem osvetljevanju, tako pri spremembi ali pri namestitvi nove osvetlitve. Vsako osvetljevanje netopirskih zatočišč ali njihove okolice sicer obravnavamo kot negativno spremembo v stanju ohranjenosti habitata.

Seznam sakralnih objektov s potrjeno prisotnostjo netopirjev vključuje ime objekta, najbližji kraj ter koordinate (Gauss Krueger koordinatni sistem) in ga prilagamo poročilu. Upamo da bo pripravljen seznam izvajalcem osvetlitve služil kot prvo opozorilo za hitrejšo komunikacijo z uradnimi naravovarstvenimi inštitucijami.

Podrobnosti so navedene v Prilogi 13.

3.1.4.4 Monitoring kotišč navadnih netopirjev v cerkvi v Trnovcu in v cerkvi v Dolnjem Suhorju pri Metliki

Od leta 2017 vemo, da v cerkvi svetega Antona Padovanskega v Trnovcu koti večje število navadnih netopirjev. Tja naj bi se po besedah ključarja preselili v letih pred tem. Menimo, da gre najverjetneje za posledico zamreženja odprtin v cerkvi sv. Jožefa v Dolnjem Suhorju pri Metliki leta 2009/2010 (Presetnik in sod. 2011). Presetnik in sod. (2017) so podali nasvete za varstvo cerkve sv. Antona Padovanskega v Trnovcu, v katerih so poudarili, da je treba cerkev očistiti gvana zaradi varovanja kupole ladje in pred onesnaženjem zavarovati zunanjo fasado pod preletno odprtino. Predvsem pa so svetovali, da je treba v soglasju z upravljalci najti trajne ukrepe za varstvo kotišča netopirjev s posluhom za varstvo kulturne dediščine ter netopirjev. Kot dodatno možnost so po predlogu ZRSVN OE Novo mesto obravnavali možnost spodbujanja vrnitve navadnih netopirjev v cerkev sv. Jožefa v Dolnjem Suhorju pri Metliki z opozorilom, da bi bilo pred poizkusom treba preveriti, ali bi to bilo sploh v skladu z *Direktivo o habitatih*.

Z namenom varstva kulturnega objekta smo v letošnjem letu, kot je predvidevala projektna naloga, poskušali aktivno spodbuditi preselitev netopirje iz cerkve v Trnovcu v cerkev v Dolnjem Suhorju pri Metliki. Pomladi 2019 smo v sodelovanju z ZRSVN OE Novo mesto, navadnim netopirjem cerkve v Trnovcu začasno preprečili dostop do kotišča ter intenzivno spremljali njihov odziv oz. morebitni premik k rabi drugih poznanih kotišč navadnih netopirjev v bližnji okolici. Pred izvedbo samega ukrepa smo določili tudi preletne odprtine v cerkvi v Trnovcu, kasneje pa še v cerkvi v Dolnjem Suhorju pri Metliki.

Poskus preselitve netopirjev iz trenutnega zatočišča na drugo zatočišče v bližini ni bil uspešen. Podobne poskuse v nadalje odsvetujemo, saj predstavljajo velik stres za živali. Zato bi se z vidika varstva netopirjev v stavbnih zatočiščih morali prednostno usmeriti na zagotavljanje primerne stanje na že uporabljenem zatočišču. Po poskusu spodbujanja vrnitve na drugo (prejšnje) zatočišče, so se živali na cerkev v Trnovcu vrnile v velikem številu in tam tudi kotile.

Ponovno svetujemo, da se skuša najti trajne rešitve za obstoječe kote na cerkvi v Trnovcu, ki zagotavljajo trajno varstvo zatočišča s poslušom za varstvo kulturne dediščine ter netopirjev v soglasju z upravljalci.

Podrobnosti in slikovni material so predstavljeni v Prilogi 14.

3.1.4.5 Sestanek delovne skupine za netopirje po območnih enotah ZRSVN

19. marca 2019 smo na Osrednji enoti ZRSVN predstavili delne rezultate monitoringa delavcem ZRSVN – članom delovne skupine za netopirje. Obravnavali smo predvsem nerešene probleme z ohranjanjem zatočišč in izpostavili nekatere druge vire ogrožanja netopirjev.

3.1.4.6 Svetovanje ob izdaji dovoljenj za prireditve v jami Huda luknja pri Gornjem Doliču

Kontaktiral nas je g. Martin Vernik (ZRSVN OE Maribor) za mnenje o izdaji dovoljenja za prireditve v jami Huda luknja pri Gornjem Doliču. Po elektronski pošti smo podali mnenje, da priporočamo, da se v prihodnosti podobnih dovoljenj za masovne prireditve ne izdaje več.

Prireditve, ki je bila planirana za 23. avgusta, sicer ne bo kritično ogrozila preživetja populacij netopirjev, gotovo pa gre za začasno poslabšanje ohranitvenega statusa izredno pomembnega zatočišča netopirjev v SV Sloveniji. Netopirji se namreč vznemirijo že ob pregledu jame s strani le dveh popisovalcev, zato menimo, da jih bo prireditve gotovo vznemirila. V navedenem času prireditve je že čas selitev in parjenja netopirjev, vsi v jami skoteni mladiči pa so že sposobni samostojnega leta.

Pomembno je poudariti, da je Huda luknja pri Gornjem Doliču eno izmed redkih t.i. celoletnih zatočišč netopirjev v Sloveniji. V njej redno prezimuje 7 vrst netopirjev (skupaj med 1500 in 2600 živali), občasno pa še nekaj dodatnih. To je bistveno prezimovališče za dolgokrile netopirje, velike in male podkovernjake. Za velike podkovernjake in dolgokrile netopirjev je to najpomembnejše zatočišče v SV Sloveniji.

3.1.4.7 Svetovanje ob prenovi zunanje osvetlitve dveh cerkva v Krajinskem parku Radensko polje

Na prošnjo ga. Tine Mikuš (Krajinski park Radensko polje) smo podali mnenje o primernosti ponudbe za menjavo osvetlitve na cerkvi sv. Martina v Velikem Mlačevu in cerkvi Marije Vnebovzete v Veliki Račni, ki jo je pripravil ponudnik Euromix d.o.o.. Ocenili smo, da je prenova obstoječe osvetlitve dveh cerkev, ki ležita v Krajinskem parku Radensko polje smiselna, to velja še posebej za cerkev sv. Martina, kjer je bila 2007 zabeležena manjša porodniška skupina navadnih netopirjev.

3.1.4.8 Svetovanje ob poizvedbi o podatkih za netopirje iz Dolge jame (Hrib Šumberg pri Domžalah)

Odzvali smo se na vprašanje g. Andreje Škvarč (ZRSVN OE Kranj) o podatkih o netopirjih iz Dolge jame, in sicer podatkov o netopirjih s tega mesta nimamo.

3.1.4.9 Svetovanje ob odstranjevanju osirja iz cerkve sv. Martina v Zalogu (Novo mesto)

Kontaktirala nas je dr. Ana Krevelj iz Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije (OE Novo mesto) glede odstranjevanja osirja v cerkvi sv. Martina v Zalogu. Podstreho cerkve je pregledala 3. oktobra 2019 in poročala o nekaj večjega gvana v zvoniku, medtem ko podstreha zaradi prisotnosti sršenov ni bila pregledana. Upravljalca naj bi poročal tudi o netopirjih nad zvoniščem, kjer naj bi bila tudi nezamrežena odprtina.

Posredovali smo podatke o opažanju 9 malih podkovnjakih, ki so bili zbrani v poletnem pregledu leta 2007 ter takratno stanje preletnih odprtin. Cerkev bomo, če bo to mogoče, skušali pregledati tekom zimskega dela.

3.1.4.10 Svetovanje ob obisku Osapske jame za namene pobiranja hidroloških podatkov

Na vprašanje dr. Mitje Prelovška (ZRC SAZU) ter v korespondenci z g. Robertom Turkom (ZRSVN OE Piran) smo podali strokovno mnenje o vplivu obiska Osapske jame za namene zbiranje hidroloških podatkov v maju in oktobru 2019. Izrazili smo mnenje da obisk jame netopirjem ne bo škodljiv, podali smo tudi napotke za fotografiranje in prosili za posredovanje morebitnih podatkov oz. fotografij prisotnih netopirjev, ki smo jih tudi dobili.

3.1.4.11 Svetovanje pri izboru vrste netopirja, ki je vezana na kraške travnike in pašnike za zgibanko

Kontaktirala nas je ga. Bojane Fajdiga (ZRSVN OE GO)z vprašanjem katero vrsto netopirja, ki je vezana na kraške travnike in pašnike na Krasu, bi bilo smiselno vključiti v zgibanko, ki vključuje raznolike vrste vezane na te habitate. Svetovali smo, da bi bila primerna vrsta ostrouhi netopir (*Myotis oxygnathus*), katerih porodniške kolonije poznamo prav v teh habitatih in tudi prehranjevališča so vezana na ta okolja.

3.1.4.12 Poročila skrbnikom stavb

Posamezni skrbniki so, kot tudi že v preteklih letih, izrazili zanimanje za rezultate monitoringa netopirjev. Zato smo jim poslali kratka poročila o skupnih rezultatih monitoringa (Priloga 15).

3.1.4.13 Ostala svetovanja

Na nas so se z različnimi vprašanji v zvezi z biologijo netopirjev in posebnimi varstvenimi zahtevami posameznih zatočišč ali ostalih habitatov netopirjev obrnili delavci ZRSVN ali delavci zavarovanih območij. Vendar so bili to drobni nasveti – večina se jih je nanašala na poznavanje prisotnosti kolonij netopirjev v bližini določenih nameranih posegov. Odgovorili smo jim večinoma ustno, s pomočjo podatkov v objavljenih publikacijah oz. s podatki zbranimi med programom monitoringa.

3.1.5 Opozorilo o možnem nespoštovanju Direktive o habitatih oz. varstva zavarovanih vrst

Naleteli smo na primer, ki kaže da se varstvo vrst netopirjev ne zagotavlja popolnoma sistematično. Vsi netopirji so zavarovane živali, po domači zakonodaji (*Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah*. Ur. l. RS 46 2004 in dopolnitve), ki je izvedba zahtev *Direktive o habitatih (Priloga IV - Živalske in rastlinske vrste v interesu skupnosti, ki jih je treba strogo varovati)*. Varstvo vseh vrst netopirjev je tudi vsebina *Sporazuma o varstvu populacij evropskih netopirjev (EUROBATS)*, ki ga je Republika Slovenija sprejela pod krovno *Konvencijo o varstvu selitvenih vrst prosto živečih živali (Bonska konvencija)*. Po vseh teh pravnih aktih so zavarovane posamične živali (saj izguba vpliva na stanje populacije) in ne le njihovi habitati, in se jih zato mora varovati po celi državi in ne samo npr. znotraj varovanih ali zavarovanih območij. Zgleda pa, da se te določbe pri nas ne spoštujejo vedno.

Indikativna je npr. odločba ARSO št. 35405-540/2017-12, v kateri ta organ ugotavlja o vrsti značilnosti možnih učinkov postavitve vetrne turbine. Navedeni so npr. učinki na vegetacijo, na zavarovane netopirje, ki bodo morda direktno pobiti zaradi delovanje vetrne turbine, ali pa bodo s tem okrnjene njihove selilske poti, pa se v tej odločbi popolnoma pozabi. Za varovanje netopirjev v povezavi z vetrnimi turbinami obstajajo celo posebne smernice EUROBATS (*Guidelines for consideration of bats in wind farm projects. Revision 2014*; Rodrigues in sod. 2015) izdane v okviru Sporazuma o varstvu populacij evropskih netopirjev. Te smernice je v okviru sprejema EUROBATS Resolucije 7.5 (Wind Turbines and Bat Populations) potrdila tudi naša država. Zato bi morali biti vpliv na netopirje presojan v vsaki fazi izdajanj odločb, saj je znano da vetrne turbine da pobijajo netopirje, kar bi lahko imelo vpliv na njihove populacije. Smernice EUROBATS-a so pri tem jasne: »organi, ki izdajajo dovoljenja in odločbe o okoljskih pogojih za vetrne turbine, naj bi zahtevali primerne oceno vplivov na netopirje (ki je lahko ali pa tudi ne del formalne oz. pravne Strateške presoje vplivov oz. Presoje vplivom na okolje)«. Zato je najmanj kar bi ARSO v predstavljenem primeru moral narediti, je da bi se moral opredelil kakšen učinek na netopirjev bo imela izgradnja vetrne turbine (podobno, ko je to storil za vegetacijo).

V kolikor je podobnih odločb, ki zanemarjajo varovanje netopirjev več, je to lahko sistemsko kršenje določil naravovarstvene zakonodaje. Predlagam, da se pristojne ustanove med seboj posvetujejo na temo varovanja in ohranjanja netopirjev (in drugih) zavarovanih vrst, preverijo ustreznost postopkov in sprejmejo ustrezne zaključke v skladu z zahtevami zakonodaje in smernic.

2.5 Podatkovna zbirka

Za osnovo smo uporabili zbirko podatkov, ki je bila pripravljena v okviru naloge *Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev* (Presetnik in sod. 2007) (slika 9).

Ocena o zanesljivosti oz. verodostojnosti podatka je vsebovana v sami taksonomski uvrstitvi v podatkovno zbirko podatkov. Imeli smo tudi možnost izbire med taksoni, ki so združevali vrste dvojčice oz. širše skupine vrst, rodove ali družine. V podatkovno zbirko smo vnašali vse podatke o prisotnosti netopirjev, tudi v primerih, ko taksonomske pripadnosti ni bilo mogoče opredeliti natančneje kot na nivoju reda (npr. prisotnost netopirjev razvidna iz gvana).

Kot primarni podatek šteje opažanje ene vrste na eni lokaliteti (mestu/najdišču) v enem dnevu.

Za lažjo interpretacijo je za vsak takson na posameznem najdišču praviloma navedeno število netopirjev in raba prostora. Kjer ob podatku za mesto pregleda ni podatka o vrsti živali, to pomeni, da na tem mestu ni bilo opaženih ne netopirjev in tudi ne drugih živali. Kjer ob opaženi vrsti netopirja ni števila živali pomeni, da so bili najdeni le kadavri ali kostni ostanki netopirjev.

Število netopirjev smo uvrstili v kategorije:

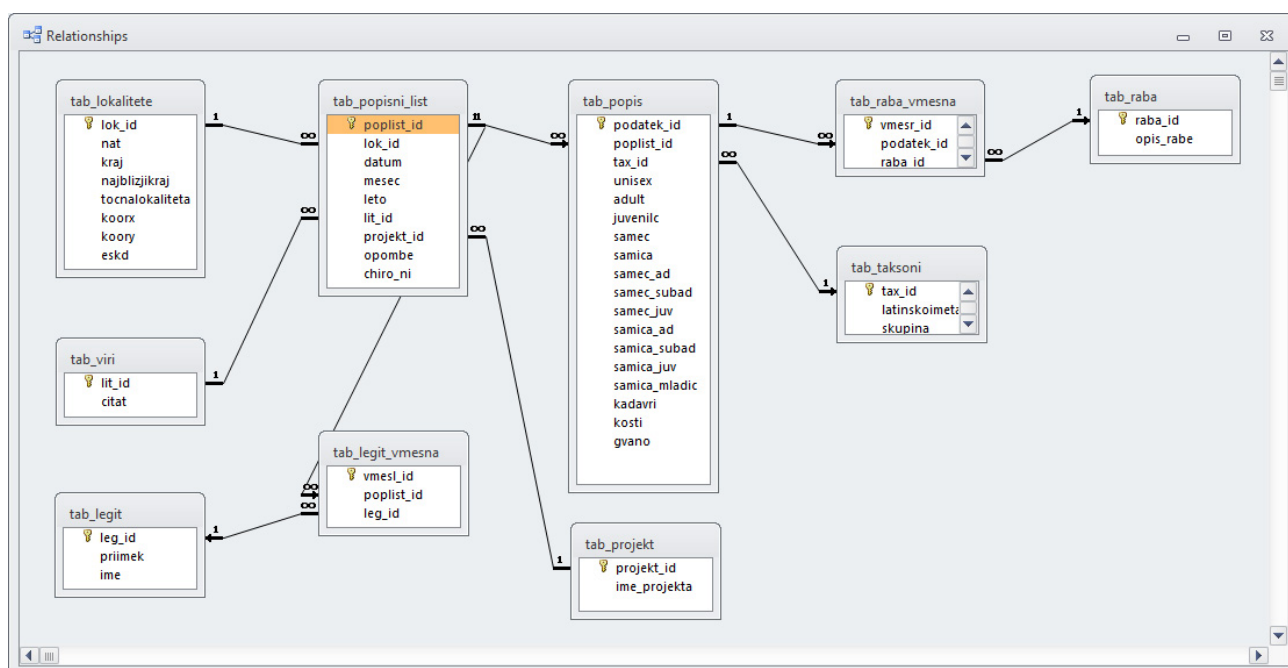
- unisex: pri opazovanju netopirjev od daleč, spol in starost nista določena;
- adulten/subadulten/juvenilen: če je opazovanje omogočalo razlikovanje med odraslimi, živalmi, ki se še niso razmnoževale (npr. lanskoletni mladiči) in letošnjimi mladiči;
- samica/samec: če je opazovanje omogočalo razlikovanje med spoloma; lahko v kombinaciji s starostjo;
- samica z mladičem: število samic, ki so imele pri sebi mladiča; skupno število mladičev smo vpisovali v kategorijo juvenilen;
- gvano: kadar je pri taksonu »Chiroptera« izpolnjeno to okence to pomeni, da smo prisotnost netopirjev lahko ocenili le po prisotnosti netopirskega gvana (obravnavali smo tri velikostne kategorije posameznih iztrebkov (1 – majhni iztrebki, 2 – srednji iztrebki, 3 – veliki iztrebki) ter tri količinske razrede (npr. 1 – malo majhnih iztrebkov, 11 – srednje veliko malih iztrebkov, 111 – veliko majhnih iztrebkov); kadar je bilo to potrebno, smo navedli tudi kombinacijo teh kategorij (npr. 113 – pomeni, da smo videli srednje veliko malih iztrebkov in malo velikih iztrebkov).

Raba prostora opredeljuje funkcijo habitata v življenjskem ciklu netopirja. Možne kombinacije izbire so bile:

- zatočišče: v to kategorijo smo uvrstili vsa opažanja posamičnih netopirjev prek poletne sezone (definirano za čas od 1. marca do 1. oktobra); sem smo uvrstili tudi navedbe, v katerih ni bilo izrecno jasno, kakšno funkcijo je imelo posamezno zatočišče za netopirje;
- kotišče: prostor, v katerem se zbirajo breje in doječe samice netopirjev (t. i. porodniška skupina) ter mladiči;
- prezimovališče: prostor, kjer se netopirji zadržujejo prek zime (pri opredeljevanju smo se zanesli na oceno stanja, kot ga je opredelil popisovalec; če takšne ocene ni bilo (npr. literaturni viri), smo sezono opredelili kot čas med 1. oktobrom in 1. marcem);

- parišče: prostor, kjer so bili netopirji opaženi med parjenjem oz. so bili slišani svatbeni klici;
- lovno območje: prostor, kjer smo videli netopirje loviti plen oz. smo slišali njihove prehranjevalne bzze;
- letalna pot/izletavališče: netopirje smo videli samo na preletu oz. nismo zaznali poizkusov prehranjevanja ali pa smo netopirje videli izletavati ali priletavati v njihova zatočišča;
- drugo/neznano: ostale možnosti oz. neznano.

V podatkovni zbirki je razvidno, v okviru katerega projekta ali vira podatkov so bili zbrani posamezni podatki ter oseba, ki jih je prispevala.

Slika 9: Logična struktura podatkovne zbirke.

4. UGOTOVITVE O STANJU HABITATOV NETOPIRJEV

4.1 Pregled uničenih ali okrnjenih zatočišč netopirjev

V letu 2019 smo na novo zabeležili 3 uničena kotišča, 1 ponovno uničeno ter 1 domnevno uničeno kotišče in 1 novo okrnjeno ter še 1 dodatno poslabšano stanje kotišča. Pri enem kotišču, ki smo ga našli šele letos, bo pa uvrščeno v monitoring program, pa zaradi slabega stanja strehe, kaže, da bo propadlo v prihodnjih nekaj letih. Stanje ohranjenosti habitata se je tako poslabšalo za 3,6 % od vseh letos pregledanih kotišč. Ponovno se je stanje poslabšalo celo na mestih, kjer so bili v preteklosti že izvedeni ohranitveni ukrepi, pri dveh stavbnih kotiščih pa se je stanje poslabšalo, kljub temu da smo pravočasno opozorili na možnost uničenja oz. poslabšanja. Pri enem stavbnem kotišču smo opozorili na možno bodoče okrnjenje ali celo uničenje in ZRSVN je že stopil k razreševanju te problematike.

Vsa kotišča s poslabšanim ohranitvenim stanjem so vključena v tabelo 6, kjer je podan tudi kratek pregled izvedenih ohranitvenih ukrepov, tako celokupnih kot izpeljanih v tem obdobju poročanja (do konca oktobra 2019). Iz seznama so izvzeta vsa tista kotišča, kjer je bilo v predhodnih poročilih monitoringa (Presetnik in sod. 2012, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018) zaključeno, da je kotišče ustrezno ohranjeno (ocena »g«).

V zadnjih 10 letih, glede na poročila monitoringa netopirjev (Presetnik in sod. 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 - to poročilo), je bilo vsako leto v povprečju 9,1 % pregledanih zatočišč poletnega spremljanja stanja na novo v poslabšanem stanju ohranjenosti (tabela 16). V te številke vključujemo tako popolnoma uničena ali delno okrnjena kotišča kot tudi kotišča, ki propadajo zaradi starosti stavb.

Tabela 16: Število in delež na novo ugotovljenih poslabšanj ohranitvenega stanja poletnih kotišč monitoringa netopirjev v letih 2010–2019.

Leto	Št. pregledanih mest poletnega spremljanja stanja	Št. (%) na novo uničenih kotišč	Št. (%) na novo okrnjenih kotišč	Delež kotišč s poslabšanim ohranitvenim statusom
2010	113	11 (9,7 %)	9 (8,0 %)	17,7 %
2011	146	5 (3,4 %)	1 (0,7 %)	4,1 %
2012	122	1 (0,8 %)	6 (4,9 %)	7,4 %
2013	60	3 (5,0 %)	3 (5,0 %)	10,0 %
2014	164	6 (3,7 %)	10 (6,1 %)	11,0 %
2015	176	11 (6,3 %)	7 (4,0 %)	11,9 %
2016	124	3 (2,4 %)	4 (3,2 %)	5,6 %
2017	127	4 (3,1 %)	9 (7,1 %)	10,2 %
2018	65	3 (4,6 %)	3 (4,6 %)	9,2 %
2019	192	4 (2,1 %)	2 (1,0 %)	3,6 %

Tabela 17: Izbrana uničena ali okrnjena kotišča netopirjev (obdobje 2006–2019) ali kotišča, kjer obstaja možnost uničenja oz. okrnjenja in napredek pri odpravljanju problemov do konca oktobra 2019.

Rdeče obarvane celice pomenijo, da je kotišče uničeno oz. da netopirji v kotišču niso več prisotni, svetlo rdeče, da je kotišče okrnjeno ali da netopirjev v njem ni toliko kot pred okrnjenjem, zelene celice označujejo izboljšanje stanja od zadnjega poročila, kar pa ne pomeni vedno, da je stanje habitata oz. populacije tam živečih netopirjev sedaj ugodno. Neobarvane celice pomenijo, da obstaja možnost okrnjenja kotišča.

Ohranitveni ukrepi:

- a) Pogovor z upravljalcem oz. lastnikom, ki so ga opravili popisovalci v okviru monitoringa.
- b) ZRSVN je vzpostavil kontakt z upravljalcem.
- c) Narejen je načrt izvedbe ohranitvenih ukrepov, ki je bil predstavljen oz. usklajen z upravljalcem stavbe.
- č) Izvedeni ohranitveni ukrepi: »-« nepravilno ali nepopolno izvedeni ukrepi; »+« dobro izvedeni ukrepi.
- d) Izvedeni dodatni ohranitveni ukrepi.
- e) Monitoring stanja po vsaki končani fazi izvedbe obnove oz. izvedbi ohranitvenih ukrepov.
- f) Svetovani dodatni ohranitveni ukrepi.
- g) Zatočišče je trenutno primerno ohranjeno in s tem poročilom zaključujemo poročanje o njem.
- i) Primer predan v postopek Inšpektoratu Republike Slovenije za okolje in prostor

S krepko pisavo so označeni ukrepi v zadnjem obdobju poročanja. Ohranitveni ukrep v oklepaju pomeni, da avtorji poročila nismo dobili natančnih informacij o napredku. Ukrepi se lahko ponavljajo, glede na nove probleme. Kolikor je bilo mogoče, je bil napredek preverjen pri delavcih ZRSVN oktobra 2019.

Št. pop. protok.	Mesto spremljanja stanja	Problem	Leto prvega opozorila	Pristojna OE ZRSVN	Ohranitveni ukrepi
35952	Cerkev sveti Jakob, Dol pri Hrastniku	možnost uničenja	2009	CE	a, b, c, -č, e, b, f
35960	Cerkev Marija vnebovzeta, Marija Reka	okrnjeno kotišče	2010	CE	a, b, e
46985	Cerkev Marije v nebesa vzete, Marija Dobje	uničeno kotišče (izboljšano stanje)	2010 (2017)	CE	a, b, c, č
35956	Cerkev sveto Marijino Ime, Partizanski vrh/Sv. Planina	okrnjeno kotišče	2010/11	CE	a, b, c, i, -č, e, f, e
40078	Cerkev sveti Nikolaj, Šmiklavž	okrnjeno kotišče	2011	CE	a, e
36794	Cerkev sveti Jakob, Topolšica	ohranjeno kotišče	2012	CE	a, b, c, e, f, (č), e, g
33777	Cerkev sveti Vid, Hudinja	ohranjeno kotišče (Natura 2000)	2013	CE	a, e, g
33830	Cerkev sveta Neža, Brinjeva Gora	uničeno zatočišče	2013	CE	a, b, c, (č)
36546	Cerkev sveti Urh, Slančji vrh	uničeno zatočišče	2014 (2017)	CE	a, b, c, č, -č, e, f
36382	Cerkev Device Marije na Pesku, Slake	ohranjeno kotišče (izboljšano stanje)	2015 (2017)	CE	a, b, c, č, e
42624	Cerkev sveti Martin, Kal pri Krmelju	okrnjeno kotišče (izboljšano stanje)	2015 (2017)	CE	a, b, c, č, e, g
35963	Cerkev sveta Jedert Nivelska, Sedraž	okrnjeno kotišče (izboljšano stanje)	2017 (2017)	CE	a, b, i, c, č, e
27641	Cerkev sveta Ana, Pristava	možnost uničenja (Natura 2000)	2019	CE	b, c
31977	Cerkev sveti Ožbolt, Volčji potok	uničeno kotišče	2010	KR	a, b, c, č, e
36702	Cerkev sveta Ana, Gozd	uničeno kotišče	2010	KR	a, b, c, (1/2)+č, e, f, e
36860	Osnovna šola F. Prešerna Naklo - podružnica Podbrezje, Podbrezje 120	uničeno kotišče	2010	KR	b, c, -č, e, f
30969	Cerkev sveti Vid, Spodnje Duplje	delno okrnjeno kotišče	2012	KR	a, b, c, č, e
27244	Cerkev sveti Štefan, Zgornje Koseze	okrnjeno kotišče (Natura 2000)	2014	KR	a, b, c
27250	Cerkev sveti Jernej, Peče	okrnjeno kotišče (Natura 2000)	2014	KR	a, b, c
27493	Cerkev sveti Klemen, Rodine	uničeno kotišče (Natura 2000)	2014	KR	a, b, c, č, e
27514	Cerkev sveti Andrej, Mošnje	uničeno kotišče	2015	KR	b, e
33585	Cerkev sveti Egidij, Srednja Bela	uničeno kotišče	2015	KR	b, e
64947	Cerkev Matere Božje, Drtija	uničeno kotišče	2017	KR	a, b

Št. pop. protok.	Mesto spremljanja stanja	Problem	Leto prvega opozorila	Pristojna OE ZRSVN	Ohranitveni ukrepi
23078	Cerkev Sveti Jurij, Ihan	uničeno kotišče (Natura 2000)	2017	KR	a, b
33512	Cerkev Sveti Florjan, Trzin	okrnjeno kotišče (Natura 2000)	2017	KR	a
27305	Cerkev sveti Peter, Dvor pri Polhovem Gradcu	uničeno kotišče (Natura 2000)	2006	LJ	a, b, c, -č, e, f
27306	Cerkev sveti Trije Kralji, Briše pri Polhovem Gradcu	uničeno kotišče (Natura 2000)	2007	LJ	a, b, c, e
27348	Cerkev sveti Kozma in Damjan, Krka	uničeno/ okrnjeno kotišče (Natura 2000)	2007, 2009	LJ	a, b, c, č, e, f, c, č, e, f, e
25973	Cerkev sveti Janez Krstnik, Gorenja vas	ohranjeno kotišče (Natura 2000)	2010	LJ	a, b, c, č, e, f, c, č, e, f
33372	Cerkev sveti Peter, Selca	uničeno kotišče (Natura 2000)	2010	LJ	a, b, c, -č, d, e, f, e, e
33729	Cerkev sveti Mohor, Moravče pri Gabrovki	uničeno kotišče	2013	LJ	a
27530	Cerkev sveti Lenart, Mala Ligojna	uničeno kotišče (izboljšano stanje) (Natura 2000)	2014	LJ	a, b, c, -č, č, e
33495	Cerkev sveta Lucija, Kal	okrnjeno kotišče (izboljšano stanje)	2014 (2019)	LJ	b, c, č, e
34035	Cerkev sveti Janez Krstnik, Oslica	vzpostavljeno kotišče	2014	LJ	a, b, c, č, e
36252	Cerkev sveti Lambert, Šentlambert	okrnjeno kotišče	2014	LJ	a, e, f
36296	Cerkev sveti Štefan, Sušica	vzpostavljeno kotišče	2014	LJ	b, c, č, e
27546	Cerkev Lurške Matere božje, Polšnik	okrnjeno kotišče (Natura 2000)	2015	LJ	b, c
34036	Cerkev sveta Marija Magdalena, Kriška vas	okrnjeno kotišče	2015	LJ	a, č, f
36409	Cerkev sveti Janez Nepomuk, Nova Oselica	uničeno kotišče (izboljšano stanje)	2015 (2016)	LJ	a, b, c, č
36935	Cerkev Marijinega vnebovzetja, Zali log	uničeno kotišče	2015	LJ	a, b
36936	Cerkev sveta Marija Devica Lavretanska, Suša	uničeno kotišče (Natura 2000)	2015	LJ	a, b
62842	Graščina Pri Gradu	možnost uničenja (Natura 2000)	2015	LJ	-
22738	Jama: Rivčja jama (JK0110) - Podrebernica	okrnjeno kotišče (Natura 2000)	2016	LJ	-, e
33513	Cerkev Matere božje, Šinkov turn	okrnjeno kotišče (Natura 2000)	2017	LJ	-
27241	Cerkev sveti Lenart, Kandrše	okrnjeno kotišče – stanje zadovoljivo (Natura 2000)	2017	LJ	a, e, g
27537	Cerkev sveti Anton Puščavnik, Verd	uničeno kotišče	2018	LJ	a
24059	Cerkev sveti Jakob, Strahomer	okrnjeno kotišče (Natura 2000)	2018	LJ	a
36482	Cerkev sveti Martin, Gornji Rogatec	okrnjeno kotišče	2017	LJ	a, e
36265	Cerkev Marijinega vnebovzetja, Čemšenik	možnost uničenja	2017	LJ	a
36418	Kapela Marijinega vnebovzetja, Črni Vrh	okrnjeno kotišče	(2015) 2019	LJ	a, c, -č, e, f
33717	Cerkev Sveto Marijino rojstvo, Gradišče (Sevno)	domnevno uničeno kotišče	2019	LJ	a, e, f
23653	Cerkev sveti Andrej, Makole	uničeno kotišče	2007	MB	a
23481	Cerkev sveti Martin, Kobilje	okrnjeno kotišče (Natura 2000)	2008	MB	a, b, c, -č, e, d, c, d, e
33613	Cerkev sveta Marjeta, Gorišnica	uničeno kotišče	2008	MB	a, b
23685	Cerkev sveti Mohor in Fortunat, Turški vrh	ohranjeno kotišče	2010	MB	a, b, c, f, e, č, g
12904	Jama: Belojača (JK2204)	možnost okrnjenja (Natura 2000)	2014	MB	a, e
23638	Cerkev sveti Lovrenc, Juršinci	ohranjeno kotišče (Natura 2000)	2014	MB	a, b, č, e, g

Št. pop. protok.	Mesto spremljanja stanja	Problem	Leto prvega opozorila	Pristojna OE ZRSVN	Ohranitveni ukrepi
23663	Cerkev sveta Družina, Sela	uničeno ketišče	2014	MB	a
36491	Cerkev sveti Ladislav, Beltinci	ohranjeno ketišče	2014	MB	a, e, g
36513	Cerkev Marijinega vnebovzetja, Apače	možnost uničenja / uničeno ketišče (Natura 2000)	2014 / 2018	MB	a, e, e
27181	Cerkev Marijinega vnebovzetja, Cirkovce	domnevno uničeno ketišče	2015	MB	-
27637	Cerkev sveti Egidij, Kočno ob Ložnici	uničeno ketišče (Natura 2000)	2016	MB	a
39103	Cerkev sveti Mohor in Fortunat, Podgora	okrjneno ketišče	2016	MB	a
33769	Slivniški grad - Dvorec Čreta, Čreta	možnost uničenja	2018	MB	-, e
33907	Cerkev sveta Ana, Grahovo ob Bači	uničeno ketišče	2011	NG	a, b, c, e, b
24069	Cerkev sveti Anton Puščavnik, Škrbina	domnevno uničeno ketišče	2012	NG	a, e
36460	Hiša Kodreti 9	uničeno ketišče	2014	NG	a
36857	Osnovna šola Erzelj	uničeno ketišče	2014	NG	a
18050	Cerkev sveti Andrej, Goče	možnost uničenje / uničeno ketišče	2015 / 2018	NG	e, e
23512	Cerkev Device Marije vnebovzete, Spodnja Idrija	uničeno ketišče	2015	NG	a, b, e
33903	Cerkev sveti Janez Krstnik (Ivan), Šebrelje	možnost uničenja	2015	NG	a, c, e, č, f
47194	Cerkev sveti Duh, Libušnje	ohranjeno ketišče	2015	NG	a, -č, e, g
29437	Cerkev sveti Jožef, Hruševica	uničeno ketišče	2018	NG	a
36560	Cerkev sveta Ana, Hrašče	okrjneno ketišče	2018	NG	a, e, f
57462	Cerkev Marija Snežna, Obelunec (Goče)	možnost uničenja	2018	NG	-
36887	Cerkev sveti Štefan, Brezovica	uničeno ketišče	2019	NG	-
23462	Cerkev sveti Janez Evangelist, Dobliče	uničeno ketišče (Natura 2000)	2007	NM	a, b, c, č, d, e, f
27160	Cerkvi sveti Peter in Pavel, Brestanica	ponovno uničeno ketišče (Natura 2000)	2014	NM	a, b, c, e, g, a, b, e, f, c, č
36278	Cerkev sveti Jožef, Dolnji Suhor	okrjneno ketišče (Natura 2000)	2007	NM	a, b, c, č, e, a, č, e, e, f
23588	Cerkev Marijinega vnebovzetja, Črmošnjice	uničeno ketišče	2010	NM	a, b, c, č, e, f
24006	Cerkev sveti Nikolaj, Podturn pri Dolenjskih Toplicah	ponovno okrjneno ketišče (Natura 2000)	2011	NM	a, b, c, č, e, c, (č)
36535	Cerkev Marije vnebovzete, Sveti Vrh	ohranjeno ketišče	2012	NM	a, b, c, č, e, e, f, g
36346	Cerkev sveta Ana, Leskovec	okrjneno ketišče (Natura 2000)	2014	NM	a, b, c, e, č, e
25287	Hiša Mestni trg 27, Metlika	okrjneno ketišče (Natura 2000)	2015	NM	a, c, (č), e, f
33658	Cerkev sveta Uršula, Golobinjek	okrjneno ketišče	2015	NM	a, -č, f, e
33670	Cerkev Matere Božje, Dobrava	uničeno ketišče	2015	NM	a, b
33936	Cerkev Presveta Trojica, Potov vrh	okrjneno ketišče (izboljšano stanje)	2015 (2019)	NM	a, c, -č, e, f
66481	Cerkev sveti Križ, Vinica	okrjneno ketišče	2016	NM	b, c, -č, e, f, e, f
36549	Cerkev sveti križ, Gorenje Dole	okrjneno ketišče	2016	NM	a
36280	Cerkev sveti Urban, Grabrovec	uničeno ketišče	2017	NM	a, b, c
16875	Grad Pišece, Pišece 1	okrjneno ketišče	2017	NM	a
36301	Cerkev Sveti Neža, Lopata	okrjneno ketišče	2017	NM	a
33721	Cerkev sveti Jernej, Gombišče	uničeno ketišče	2019	NM	a
23743	Stara hiša nasproti hiše Sveti Peter 86	možnost uničenja	2015	PI	-

5. VIRI IN LITERATURA

- Presetnik, P., 2019. Poročilo o razmnoževalnem uspehu navadnega netopirja v območju Natura 2000 Goričko. Vmesno poročilo za leto 2019. Naloga »Spremljanje učinkovitosti ukrepov in popis izbranih kulturnih spomenikov za netopirje na območju Natura 2000 Goričko«. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 6 str., digitalne priloge. [Naročnik: Javni zavod Krajinski park Goričko, Grad].
- Presetnik, P., M. Podgorelec, V. Grobelnik & A. Šalamun, 2007. Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev. Zaključno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 252 str. [Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana.]
- Presetnik, P., M. Zgmajster, M. Podgorelec, 2008. Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev 2008–2009. Prvo delno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 32 str.; digitalne priloge. [Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana.]
- Presetnik P., K. Koselj, M. Zgmajster, N. Zupančič, K. Jazbec, U. Žibrat, A. Petrinjak & A. Hudoklin, 2009a. Atlas netopirjev (Chiroptera) Slovenije [Atlas of bats (Chiroptera) of Slovenia]. Atlas faunae et florae Sloveniae 2. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 152 str.
- Presetnik, P., M. Podgorelec & T. Miklavčič, 2009b. Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev 2008–2009. Tretje delno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 57 str., digitalne priloge. [Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana.]
- Presetnik, P., M. Podgorelec & A. Šalamun, 2009c. Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev 2008–2009. Četrto delno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 61 str., digitalne priloge. [Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana.]
- Presetnik, P., M. Podgorelec, V. Grobelnik, A. Šalamun, 2009č. Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev 2008–2009. Zaključno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 121 str., digitalne priloge. [Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana.]
- Presetnik, P., M. Podgorelec, D. Stanković & A. Šalamun, 2010. Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev 2010–2011. Prvo delno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 69 str., digitalne priloge. [Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana.]
- Presetnik, P., M. Podgorelec, V. Grobelnik & A. Šalamun, 2011. Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev v letih 2010 in 2011. Končno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 282 str. [Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana.]
- Presetnik, P., T. Knapič, M. Podgorelec & A. Šalamun, 2012. Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev 2012. Končno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 261 str., digitalne priloge. [Naročnik: Ministrstvo za kmetijstvo in okolje, Ljubljana.]
- Presetnik, P., M. Podgorelec & A. Šalamun, 2013. Odkup in obdelava podatkov monitoringa populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev za leto 2013. Končno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 110 str., digitalne priloge. [Naročnik: Ministrstvo za kmetijstvo in okolje, Ljubljana.]
- Presetnik, P., M. Podgorelec, T. Knapič & A. Šalamun, 2014. Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev v letih 2014 in 2015. Prvo delno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 87 str., digitalne priloge. [Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana.]
- Presetnik, P., T. Knapič, M. Podgorelec & A. Šalamun, 2015a. Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev v letih 2014 in 2015. Drugo delno poročilo. Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 38 str.; digitalne priloge.
- Presetnik, P., T. Knapič, M. Podgorelec, A. Šalamun, M. Cipot & A. Lešnik, 2015b. Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev v letih 2014 in 2015. Končno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 209 str., digitalne priloge. [Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana].

- Presetnik, P., A. Šalamun & A. Lešnik, 2016. *Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev v letih 2016 in 2017*. Prvo delno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 53 str., digitalne priloge. [Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana].
- Presetnik, P., A. Zamolo, A. Šalamun, V. Grobelnik & A. Lešnik, 2017. *Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev v letih 2016 in 2017*. Končno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 189 str., digitalne priloge. [Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana].
- Presetnik, P., A. Šalamun, A. Zamolo & A. Lešnik, 2018. *Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev v letih 2018-2020*. Prvo delno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 42 str., digitalne priloge. [Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana].
- Presetnik, P., 2018a. Pregled stanja že izvedenih ureditev preletnih odprtih, poročilo o stanju kotešč in prisotnosti netopirjev na sedmih cerkvah, ki niso vključene v državni monitoring na območju Krajinskega parka Ljubljansko barje. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 28 str., digitalne priloge. [Naročnik: Javni zavod Krajinski park Ljubljansko barje, Notranje Gorice].
- Presetnik, P., 2018b. Pregled stanja že izvedenih ureditev preletnih odprtih, poročilo o stanju kotešč in prisotnosti netopirjev na sedmih cerkvah, ki niso vključene v državni monitoring na območju Krajinskega parka Ljubljansko barje. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 28 str., digitalne priloge. [Naročnik: Javni zavod Krajinski park Ljubljansko barje, Notranje Gorice].
- Presetnik, P., 2018c. Poročilo o malih podkovnjakih (*Rhinolophus hipposideros*) na kotešču v stari šoli v Kančevcih v letu 2018. Naloga »Spremljanje učinkovitosti ukrepov in popis izbranih kulturnih spomenikov za netopirje na območju Natura 2000 Goričko«, projekt »Vzdrževanje kmetijske krajine za ptice in metulje na Goričkem (Gorička krajina). Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 12 str., digitalne priloge. [Naročnik: Javni zavod Krajinski park Goričko, Grad].
- Presetnik, P., A. Zamolo & A. Šalamun, 2019. *Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev v letih 2018-2020*. Drugo delno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 25 str., digitalne priloge. [Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana].
- Presetnik, P., 2019. *Poročilo o razmnoževalnem uspehu navadnega netopirja (Myotis myotis) v območju Natura 2000 Goričko*. Vmesno poročilo za leto 2019. Naloga »Spremljanje učinkovitosti ukrepov in popis izbranih kulturnih spomenikov za netopirje na območju Natura 2000 Goričko«. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 6 str., digitalne priloge. [Naročnik: Javni zavod Krajinski park Goričko, Grad].
- Rodrigues, L., L. Bach, M.-J. Duborg-Savaga, B. Karapandža., D. Kovač, T. Kervyn, J. Dekker, A. Kepel, P. Bach, J. Collins, C. Harbusch, K. Park, B. Micevski & J. Minderman, 2015. Guidelines for consideration of bats in wind farm projects. Revision 2014. EUROBATS Publication series No. 6. (English version). UNEP/EUROBATS Secretariat, Bonn, Germany. 133 pp.

6. PRILOGE

Priloga 1: Podatkovna zbirka

Na priloženem CD-ju sta:

- podatkovna zbirka: Monitoring_netopirjev_2018_20_3dp.mdb in
- sloj vseh v okviru projekta pregledanih mest: Monitoring_netopirjev_mesta_2018_20_3dp.shp

Priloga 2: Kopije popisnih protokolov oz. popisnih listov

Izpolnjeni popisni protokoli/listi so skenirani in jih prilagamo na CD-ju.

Priloga 3: Dopis v povezavi s pregledom cerkve sv. Marije Magdalene v Dolenjem Globodolu pred načrtovano obnovo

Dopis prilagamo na CD-ju:

- 190927_Porocila_priporocila_Globodol.pdf

Priloga 4: Dopis v povezavi s pregledom cerkve Marijinega obiskanja na Rožniku (Cankarjevem vrhu) v Ljubljani pred načrtovano obnovo

Dopis prilagamo na CD-ju:

- 180411_Porocilo_priporocila_Roznik_Ljubljana.pdf

Priloga 5: Dopis v povezavi s pregledom cerkve sv. Kancijana na Barki pred načrtovano obnovo

Dopis prilagamo na CD-ju:

- 190704_Porocilo_priporocila_Barka.pdf

Priloga 6: Dopis v povezavi z uničenim kottiščem malih podkovnjakov v cerkvi svetega Štefana v Brezovici in priporočila za izboljšanje stanja

Dopis prilagamo na CD-ju:

- 190704_Porocilo_priporocila_Brezovica.pdf

Priloga 7: Dopis v povezavi z uničenim kottiščem v cerkvi svetega Jerneja v Gombišču in priporočila za izboljšanje stanja

Dopis prilagamo na CD-ju:

- 190927_Porocilo_priporocila_Sentlambert.pdf

Priloga 8: Dopis v povezavi z uničenim kotiščem malih podkovnjakov v cerkvi svetega Lenarta na Črnem Vrhu in priporočila za izboljšanje stanja

Dopis prilagamo na CD-ju:

- 190926_Porocilo_priporocila_Crni_Vrh.pdf

Priloga 9: Dopis v povezavi z domnevno okrnjenem kotišču v cerkvi Svetega Marijinega rojstva v Gradišču (Sevno) in priporočila za izboljšanje stanja

Dopis prilagamo na CD-ju:

- 190926_Porocilo_priporocila_Gradisce.pdf

Priloga 10: Dopis v povezavi z možnim uničenim ali okrnjenim kotiščem v cerkvi svete Ane v Pristavi (Natura 2000 Slovenske Konjice)

Dopis prilagamo na CD-ju:

- 190830_Porocilo_priporocila_Pristava.pdf

Priloga 11: Dopis v povezavi s dodatno okrnjenim kotiščem v cerkvi svetega Lamberta v Šentlambertu in priporočila za izboljšanje stanja

Dopis prilagamo na CD-ju:

- 190927_Porocilo_priporocila_Gombisce.pdf

Priloga 12: Dopis v povezavi z ureditvijo nove osvetlitve cerkve Ecce homo (Tri fare, Rosalnice) - poročilo o spremljanju izletavanja netopirjev

Dopis prilagamo na CD-ju:

- 190507_Porocilo_priporocila_Rosalnice.pdf

Priloga 13: Seznam sakralnih objektov s potrjeno prisotnostjo netopirjev iz zbirke Centra za kartografijo favne in flore

Dopis prilagamo na CD-ju:

- 190527_Seznam_sakralni_objekti_net.pdf
- sloj vseh sakralnih objektov s potrjeno prisotnostjo netopirjev iz zbirke Centra za kartografijo favne in flore: 190527_seznam_sakralni_netopirji_CKFF.xlsx

Priloga 14: Poročilo o monitoringu koteč navadnih netopirjev (*Myotis myotis*) v cerkvi v Trnovcu in v cerkvi v Dolnjem Suhorju pri Metliki

Poročilo prilagamo na CD-ju:

- 190924_Porocilo_Trnovec.pdf

Priloga 15: Poročila skrbnikom stavb

Poročila prilagamo na CD-ju:

- 19_Porocilo_Vnanje_Gorice_04_19.pdf
- 19_Porocilo_Gorica_vas_06_19.pdf